

“Arjen taidot, ihan sellast selviytymist elämäst ettee päi.”- Eri sukupolvien kokemuksia ja käsityksiä arjen taidoista

Riina-Lotta Holma

Kaisa Knuutila

Käsityökasvatus

Pro Gradu -tutkielma

Turun yliopisto

Opettajankoulutuslaitos, Rauma

Maaliskuu 2020

TURUN YLIOPISTO

Kasvatustieteiden tiedekunta
Opettajankoulutuslaitos, Rauman kampus

HOLMA, RIINA-LOTTA
KNUUTILA, KAISA

“Arjen taidot, ihan sellast selviytymist elämäst ettee päi.”- Eri sukupolvien kokemuksia ja käsityksiä arjen taidoista

Pro gradu -tutkielma, 58s., liitteet s.1

Käsityökasvatus
Maaliskuu 2020

TIIVISTELMÄ

Tutkimuksen tarkoituksena on selvittää ja kuvata eri sukupolvien kokemuksia ja käsityksiä arjen taidoista. Tutkimuksessa selvitämme, mitä arjen taidot ovat ja mitkä ovat eri sukupolvien kokemuksia arjen taidoista.

Tutkimuksen teoreettinen osa koostuu kahdesta pääluvusta. Luvussa kaksi tarkastellaan arjen taitoja eri näkökulmista. Luvun kaksi alalukuina tarkastellaan, mitä arki on, mitä ovat arjen taidot ja niihin liittyviä arjen taitojen muuttumista ajan mukana. Luvussa kolme tarkastellaan sukupolvia ja niiden määritelmiä.

Tutkimus oli luonteeltaan laadullinen tutkimus, jota lähestyttiin fenomenografisella tutkimusotteella. Tutkimuksessa tutkitaan sukupolvien kokemuksia ja käsityksiä. Kohdejoukko koostui kahdeksasta (n=8) eri sukupolven edustajasta. Kohdejoukko valikoitui harkinnanvaraisella otannalla. Aineisto kerättiin teemahaastattelemalla joulukuussa 2019 ja tammikuussa 2020. Teemahaastattelussa käytettiin ennalta määriteltyä haastattelurunkoa. Aineisto analysoitiin aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä.

Tutkimustulosten mukaan arjen taidot ovat erilaisia kotiin, perheeseen ja hyvinvointiin liittyviä taitoja. Arjen taidot, jotka liittyvät kotiin ja perheeseen, ovat toimintoja, joilla pidetään huolta kodin ylläpidosta ja lasten kasvatuksesta. Hyvinvointiin liittyvät taidot ovat erilaisia henkistä hyvinvointia parantavia taitoja ja toimintoja sekä vuorovaikutustaitoja. Tutkimuksessa selvitettiin lisäksi eri sukupolvien arjen taitoja ja niiden keskinäisiä eroja. Arjen taidoilla eri sukupolvilla ei ollut suurta merkittävää eroa. Kaikille sukupolville arjen taidot olivat elämästä selviytymiseen liittyviä taitoja eivätkä ne juuri eronneet toisistaan. Yksittäisiä eroja sukupolvien taitojen väliltä saattoi ilmetä ja usein se liittyi iän tuomiin kokemuksiin. Tutkimuksen tulosten perusteella arjen taidot ovat samankaltaisia eri sukupolvilla eivätkä eroa merkittävästi toisistaan.

Asiasanat: Arki, Arjen taidot, Sukupolvet

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	2
2 ARJEN TAIDOT	3
2.1 Arki	3
2.2 Arjen taitojen muuttuminen ajan mukana	5
3 SUKUPOLVET	8
3.1 Sukupolven määrittelyä	8
3.2 Baby Boomers-sukupolvi (1946–1964)	10
3.3 X-sukupolvi (1965–1976)	11
3.4 Y-sukupolvi (1977–1997)	12
3.5 Z-sukupolvi (1998–)	13
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS	15
4.1 Tutkimustehtävä	15
4.2 Tutkimuksen menetelmä	15
4.3 Tutkimuksen aineisto ja tutkimuksen informantit	17
4.4 Aineiston analyysi	18
5 TUTKIMUSTULOKSET	21
5.1 Aineiston yleinen kuvailu	21
5.2 Arjen taidot eri sukupolvilla	21
5.2.1 BB-sukupolvi	21
5.2.2 X-sukupolvi	24
5.2.3 Y-sukupolvi	28
5.2.4 Z-sukupolvi	32
5.3 Arjen taidot	37
6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	38
6.1 Johtopäätökset	38

6.2 Tutkimuksen laadun arviointi	42
6.3 Tutkimusetiikka	45
6.4 Pohdinta.....	47
6.5 Jatkotutkimusehdotukset.....	51
LÄHTEET.....	52
LIITE 1 TEEMAHAASTATTELUN HAASTATTELURUNKO	59

1 JOHDANTO

Viime vuosina on uutisoitu, miten nuoret aikuiset eivät osaa käydä kaupassa ja miten lapsilla on vaikeuksia pitää kyniä käsissään. Uutisten mukaan syynä on teknologia ja sosiaalisen median tuoma mahdollisuus oppia ja kokea kaikki internetissä. (YLE 2014; MTV 2018.) Uutisoinnin lisäksi eri järjestöt ovat järjestäneet hankkeita, joissa nuorille opetetaan arjessa tarvittavia taitoja. Taito- ja Marttajärjestöjen hankkeissa nuorille tarjotaan nuorten arjenhallintaan liittyviä neuvoja, kuten kodinhoitoon, puhtaanapitoon, ruokaan ja ravitsemukseen, käsitöihin ja raha-asioiden hoitoon liittyviä neuvoja. (Martat.fi;pystyn.fi.)

Kestilän, Kauppisen ja Karvosen (2015, 117) tutkimuksessa käsitellään lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttavaa yhteyttä arjenhallintaan, mutta tutkimus osoittaa myös, kuinka lapsuuden aikana opitut elinolot ja toiminnat ovat yhteydessä laajemmin myöhempien ikävaiheiden toiminta- ja elintapoihin. Sosiaalisen elämän normit, käytännöt ja tulkinnat välittyvät vanhemmilta lapsille, jotka rakentavat käsityksen itsestään ja ympäröivästä todellisuudestaan (Häkkinen & Salasuo 2015, 183). Jokainen sukupolvi rakentuu erilaisista lähtökohdista ja sukupolvet määritelläänkin nuoruusvuosina tapahtuneiden merkityksellisten tapahtumien ja muutoksien perusteella. Eri sukupolvet toimivat eri tavoin johtuen aikakauden muuttumisesta, mutta tietyt asiat jäävät elämään. (Järvensivu 2014, 29; Matikainen 2015, 164–165.) Väylänä eri sukupolvien välillä ovat perheet ja suku. Perheiden ja suvun kautta ammatit, tiedot ja taidot ovat siirtyneet sukupolvelta seuraaville. (Häkkinen & Suosalo vuosi, 183.) Eri sukupolvet kohtaavat erilaisia arjen taitoihin liittyviä ongelmia, joita eivät ole pystyneet oppimaan omilta vanhemmiltaan. Arjen taidot voidaan siis kuvailla kykyinä sopeutua sen hetkiseen elämäntilanteeseen ja olosuhteisiin. (Miikkulainen 2012, 3.)

Arjen taitoja ja nuorten itsenäistymistä käsitellään Kuosman pro gradu -tutkielmassa 2018. Lapsuuden kodissa opitut taidot helpottavat nuorten itsenäistymistä ja kasvattavat vastuunottoa arjesta, ja arkeen liittyvät taidot kehittyvät (Kuosma 2018). Kuosman tutkielmassa vanhempien rooli itsenäistyessään on korvaamaton ja arjen perustaitojen hallintaa pidetäänkin tärkeänä. Eri sukupolvet kohtaavat erilaisia arjen taitoihin liittyviä ongelmia, joita eivät ole pystyneet oppimaan omilta vanhemmiltaan (Kuosma 2018).

Myös perusopetuksen opetussuunnitelmassa on viitteitä arjen taitojen tärkeydestä. Perusopetuksen opetussuunnitelmassa käsitellään yhtenä laaja-alaisen opetuksen tavoitteena itsestä huolehtimista ja arjen taitoja. Itsestä huolehtimisessa ja arjen taidoissa kyseessä on terveyttä, turvallisuutta, ihmissuhteita, liikkumista, liikennettä ja teknologisoitumista koskevat taidot ja toiminnat. Tavoitteena on ohjata oppilaita ymmärtämään huolenpidon tärkeys, arjen hallintaa, teknologian käyttöä sekä talouden kaikenlaista huolehtimista. (OPS 2014, 100.)

Käsityöopetuksella on ollut merkittävä asema yhteiskunnassa. Kädentaidot olivat ennen osa arkea ja käsityö perustui yhteisöllisesti sosiaalisessa vuorovaikutuksessa jokapäiväiseen elämään. Kädentaitojen opetuksessa oli kyse työhön kasvattamisesta ja kädentaitojen kehittamisestä sekä kodin tarpeita vastaavien esineiden ja tekstiilien huoltamisesta ja valmistuksesta. Käsityöopetuksen voidaankin sanoa olleen kotityöpainotteista. (Pöllänen & Kröger 2000, 234.) Käsityön lähtökohtana on edelleen antaa elämässä tarvittavia valmiuksia ja antaa monipuolisia käytännön järkeen liittyviä valmiuksia selviytyä elämässä (Pöllänen & Kröger 2000, 240).

Tämän päivän useat nuorille suunnatut arjen hallintaan liittyvät hankkeet, uutiset ja keskustelut siitä, että nykynuoret eivät taida perinteisiä arkisia taitoja tai että heidän arjen taitonsa voivat kietoutua teknologian ympärille, ovat herättäneet kiinnostuksen pohtia aihetta: mitä arjen taidot ovat. Lisäksi keskustelujen ja uutisten pohjalta olemme luoneet oman olettamuksen siitä, että nuorten arjen taidot olisivat heikompia tai erilaisia kuin vanhemmilla sukupolvilla.

Usein arjen taitoja ja arjen hallintaa käsitellään vain hyvinvoinnin ja syrjäytymisen näkökulmasta. Arjen taitoihin liittyy konkreettisten taitojen lisäksi sosiaalisia suhteita, taloudellisia toimintoja ja arkisia elämäntapoja. Tässä tutkimuksessa arjenhallintaa ja taitoja lähestytään arjessa tarvittavien taitojen näkökulmasta tutkimuskysymysten avulla: *Mitä arjen taidot ovat? Millaisia käsityksiä ja kokemuksia eri sukupolvilla on arjen taidoista?*

2 ARJEN TAIDOT

2.1 Arki

Yksi tunnetuimmista arjen määritelmistä on Henri Lefebvrenin määritelmä, jossa arki on kaiken toiminnan perusta. Se muodostuu erilaisista aktiviteeteistä ja konflikteista. (Lefebvren 1991, 97.) Arki muodostuu rutiineista, käytännön läheisyydestä, jokapäiväisyydestä ja ihmisen päivittäisistä toiminnoista (Heller, 1984; Korvela 2003, 6; Janhonen-Abuquah 2009, 148). Arkielämä on yhteiskunnallisten rakenteiden ja päivittäisten toimintojen välinen jatkuva vuorovaikutus. Jos arki on rutiineja ja päivittäisiä toimintoja, on arki usein toistoa ja kaaoksen hallintaa. (Korvela & Tuomi-Gröhn 2014, 17.) Arki muodostaa rytmin, joka luo turvallisuutta ja rutiinia. Arjen hallinnalla on vaikutusta yksilön kokemuksiin. Jos arki ei pyöri hyvin, voi arjen kokeminen aiheuttaa ahdistusta, väsymystä ja tuskastumista. (Heinilä 2007, 2.)

Arki voidaan jakaa kolmeen käsitteeseen: ajallisuus, tilallisuus ja modaalisuus – eli toiminnan laatu. Ajallisuudella tarkoitetaan toimintaa, joka toteutuu kerta toisensa jälkeen. Tilaulottuvuudella, eli kodin tunnulla tarkoitetaan paitsi konkreettista paikkaa myös kotia vertauskuvallisesti. Kodintuntu ja rutiinit syntyvät ajan kanssa ja ne muodostuvat tilan muokkaamisen, konfliktien, neuvotteluiden ja hallinnointien kautta. Modaalisuudella tarkoitetaan ulottuvuutta, joka löytyy tavoista. Se on myös tekoja sekä asenteita. Tavat voivat olla puoliautomaattisia, tahattomiakin tekoja ja ne voivat rasittaa tai jopa kuormittaa yksilön arkea, mutta ne ovat välttämättömiä toimivalle arjelle. Arkeen voidaan liittää lähestymistapa, jossa arki on tietty tapa kokea maailma. Se on rutinoitumista, jossa mukaudutaan oletuksiin, käyttäytymissääntöihin ja käytäntöihin. (Felski 2000, 15–31; Jokinen 2005, 27–29.) Jokinen (2005, 9-10) taas jakaa arjen viiteen eri ulottuvuuteen: tavanomaisuus, rutiinit, kodin tunnun tekeminen, selvä sukupuolijako sekä ulkopuoliset rytmiä ohjaavat tekijät ja oman rytmin yhteensovittaminen. Useimmiten arki liitetään perheeseen ja vanhemmuuteen, mutta myös arkea on muillakin kuin perheellisillä (Jokinen 2005, 9–10, 46–47).

Arjenhallinta on lähellä määritelmää elämänhallinta. Elämänhallinta voidaan määritellä tarkoittavan kykyä ottaa vastuuta omasta elämästään ja koostuvan siten monien toiminta-alueiden hallinnasta. (Miikkulainen 2012, 3.) Arjenhallintaan liittyy tunteita ja

kokemuksia siitä, että on kykenevä hoitamaan arkea omana itsenään sekä vaikuttamaan arkeen liittyviin ratkaisuihin (Kestilä, Kauppinen & Karvonen 2015, 118). Arjen taidoista ei ole olemassa suoranaista määritelmää, vaan arjen taidot ovat keskeisiä elämässä selviytymiseen vaadittavia taitoja, jotka vaihtelevat elinolosuhteiden mukaan. Jokapäiväisessä elämässä tarvittavat taidot vaihtelevat elinolosuhteiden mukaan. Eri aikakausina ja eri maissa on tarvittu erilaisia taitoja. Nykypäivänä arjessa pärjää ilman tulenteko- tai hevosen käsittelytaitoa, mutta ilman teknologista tietokoneosaamista arki hankaloituu jo huomattavasti. Nykyään on tärkeää myös päivittää ja ylläpitää omaa osaamistaan. Uusien taitojen opettelua on aikaisempaa enemmän. Taitojen opettelu on myös muuttunut. Tänä päivänä emme voi luottaa vanhempien oppeihin esimerkiksi uusista teknologisista ilmiöistä. (Miikkulainen 2012, 3.)

Toimivan arjen kannalta olennaista on pitää huolta perusrutiineista, kuten nukkumisesta, ulkoilusta, liikunnasta ja ruuasta. Arki vaatii myös puhtaudesta huolehtimista, niin kehon kuin vaatteiden ja kodin osalta. (Korvela 2014, 102.) Kodinhoitoon kuuluu kaupassa käyntiä, ruoanlaittoa, siivousta, järjestelyä, korjaamista sekä asentamista (Vainio 2012, 82). Arki liittyy siis kaikkiin päivittäisiin toimintoihin eikä ole ulkoapäin annettua, vaan me tuotamme sitä teoillamme (Tuomi-Gröhn 2009, 148).

Arjen taidot ovat ennen määritelty vahvasti käsityönimikkeen alle. Käsityön merkitys traditionaalisessa yhteiskunnassa on ollut jokapäiväistä. Kädentaidot olivat osa arkea. Yksilöt ja perheet valmistivat käyttämänsä tuotteet alusta asti itse. Oli kunnia-asia olla käsistään taitava ja osata valmistaa tarvitsemansa tuotteet. (Vuorela 1977, 523; Heikkinen 1996.) Käsityönopetus perustui myös vahvasti arjessa tarvittaviin taitoihin. Käsityön opetus oli usein mestari-kisälli-oppipoikasuhde, jossa didaktisena menetelmänä käytettiin jäljentämistä. (Pöllänen & Kröger 2000, 234.)

Opetussuunnitelman perusteet 2014 määrittelee arjen taidot elämässä selviytymisen taidoiksi. Kyse on taidoista, jotka vaikuttavat niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Arjen taitoja on terveydestä, turvallisuudesta ja ihmissuhteista huolehtiminen, liikkuminen ja liikenteessä toimiminen. Teknologisoituneessa arjessa toimiminen ja työskentely sekä oman talouden hallinta ja kuluttaminen ovat myös arjen taitoja. (OPS 2014, 100.) Maailman terveysäätiö määrittelee arjen taidot ”kyvyiksi sopeutuvaan käyttäytymiseen, jotka mahdollistavat yksilön tehokkaan selviytymisen arkielämän haasteista ja vaatimuksista.” Unicef ja

Unesco jakavat arjen taidot pienempiin alakategorioihin, kuten ongelmanratkaisutaitoihin, kriittisen ajattelun taitoon, sosiaalisiin taitoihin ja tunteiden käsittelyyn. Näistä rakentuu arjen taitojen käytännön taso, kuten virastoasioiden hoitaminen, rahankäyttö ja omasta terveydestä huolehtiminen. (Miikkulainen 2012, 3.)

2.2 Arjen taitojen muuttuminen ajan mukana

Vaikka arkea on kaikkialla, kaikki ei silti välttämättä ole arkea. Arki liittyy vahvasti kotiin ja tästä syystä se liitetään vahvasti naisiin. (Krok 2009, 22; Jokinen 2005, 14.) Arjen toiminnallisuus kiinnittyy naisiin ja naisten töihin. He pesevät pyykit, tekevät ruoan, siivoavat, kasvattavat lapset, tekevät perheen rutiinityöt, jotka on nähty perheen voimavarana. Toisaalta nykyään roolit arjessa ovat muuttuneet tasavertaisimmiksi. (Felski 2000, 30; Jokinen 2005, 14.) Arjen taidot ovat sidoksissa elettyyn aikaan. Roolirakenteet perheissä ovat muuttuneet tasa-arvon myötä ja sitä kautta myös arjen askareet ja toimet eivät ole sidoksissa sukupuoleen. (Jarva 2009, 14.)

Arkisia asioita ja arjen taitoja on tehty aina. On laitettu ruokaa, varauduttu seuraavaan päivään ja rakennettu kodin viihtyvyyttä. Tarve nimetä nämä asiat arjeksi eli arjen käsitteeksi syntyi vasta samoihin aikoihin, kun alkoi muodostumaan julkinen ja yksityinen elämä. Tämä tarkoitti, että koti ja perhe olivat naisten vastuulla ja politiikka, talous ja työ olivat miesten aluetta. Arki ja arjen työt ovat siksi vahvasti kytköksissä naisiin. Usein ensimmäinen miellelyhtymä sanasta arki onkin äiti tai jokin muu naishenkilö puuhailemassa kotitöiden parissa. (Jokinen 2005, 14.)

Tilastokeskuksen tekemän vapaa-ajantutkimuksen tulokset kertovat, että miesten ja naisten kotitöiden tekemisessä erot ovat kaventuneet. Kotityöt kuitenkin sitovat naisia enemmän vielä kuin miehiä. Miehet ovat osallistuneet ruoanlaittoon, siivoukseen, pyykinpesuun ja vaatehuoltoon enemmän 1990-luvun jälkeen. Vastaavasti naisten osuus kodin korjaustöiden osalta on muuttunut. Naisten ja miesten kesken kotitöiden sisällöllisyys on samankaltaistunut. (Pääkkönen, 2019; Jokinen 2005, 32.)

Vaikka sukupuolittaiset erot ovat kaventuneet, ovat tutkimuksessa käsitellyt kotityöt edelleen enemmän naisten vastuulla kuin miesten. Naisten vastuulla usein ovat toistuvat kotitaloustyöt: pyykinpesu, vaatehuolto, siivous sekä ruoanlaitto. Miesten vastuulla ovat

kodin korjaustyöt. Jos vastuuta halutaan jakaa, se yleensä jaetaan ostoksilla käymisessä ja puutarhanhoidossa. (Pääkkönen, 2019.)

Arki ja kotityöt ovat nykyään enemmän molempien sukupuolien vastuulla, mutta myös kotityöt ovat muuttuneet teknologisoitumisen myötä. Melkein kaikista kodeista löytyy kotitöitä helpottavaa teknologiaa, kuten pesukone tai imuri. Teknologia on saanut myös kodin ja muun maailman rajan häilymään. Internetin avulla pääsee ulos ja sähköpostit tulevat suoraan sisälle. (Jokinen 2005, 28.) Vaikka joitain kodinkoneita tuli markkinoille jo 1920–1930, kotitalouden koneellistuminen yleistyi vasta sotien jälkeen. Aiemmin oli pohdittava pienkoneiden tarpeellisuutta, kun tänä päivänä ne ovat jo itsestään selvyyksiä. Vuosikymmen sitten puhuttiinkin usein siitä, että pienlaitteet, etenkin tietokoneet ovat vallanneet paikkansa kodeissa ja perheissä. (Jokinen 2005, 94; Arjen teknologiat.utu.fi.) Tietokoneet toivat uusia mahdollisuuksia hoitaa arkisia asioita, kuten esimerkiksi laskujen maksamiseen tai ostosten tekemiseen (Jokinen 2005, 94).

Arki elämän taidot liittyvät kodin arkeen, mutta myös tulevaisuudessa tarvittaviin taitoihin. Opetushallitus on koonnut ohjausteoksen yläkouluikäisille tukemaan oppilaanohjauksen tavoitteita elämänhallinnan suhteen. Teoksessa käsitellään arkielämässä pärjäämiseen vaadittavia niin vanhojen kuin uusien taitojen opettelemista sekä tulevaisuuden arjen taitoja. Tärkeä taito tulevaisuudessa arjen hallinnassa on medialukutaito sekä kyky arvioida tietoa. Opetushallituksen teoksessa myös korostetaan sosiaalisten taitojen tärkeyttä ja taitoja olla yhdessä sekä taitoa tehdä yhteistyötä muiden kanssa. (Helenius, Korhonen & Mäkelä 2017, 76, 234). Tulevaisuuden taidot ovat erilaisia tietoja ja taitoja, joiden avulla selviydytään muuttuvassa maailmassa (Halinen & Järvinen 2007, 18). Tulevaisuuden taitoja on tiivistetty eri maiden opetussuunnitelmien ja arviointimallien perusteella. Tulevaisuudessa arjen rationaalisuutta vaikeuttaa nopeasti muuttuva ja koko ajan uudeksi muokkautuva todellisuus. Tulevaisuuden taidoiksi (*21 st century skills*) kansainvälinen *Assesment and teaching for 21st century skills*- tutkimushanke (Binkley ym. 2012, 18-20) määrittelee katsauksen perusteella erilaiset ajattelu-, työskentely- ja kansalaistaidot. Ajattelutaitoina tarkemmin pidetään taitoa toimia luovasti ja innovatiivisesti, taitoa pystyä kriittiseen ajatteluun ja ongelmaratkaisuun sekä taitaa metakognitiiviset taidot. Työskentelytaidoilla tarkemmin tarkoitetaan kommunikaatio- ja yhteistyötaitoja. Työskentelytaitoihin sisältyy myös työskentelyvälineiden hallinta, joilla tarkoitetaan erilaisiin informaatio- ja ICT-

lukutaitoja sekä muuttuvien työskentelytapojen ylläpitoa. Kansalaistaidot ovat yleisesti elämän ja työuraan liittyviä hallintataitoja sekä kulttuuritietoisuutta ja sosiaalista vastuuta. (Binkley ym. 2012, 18-20; Rubin 2010, 34; Vooght & Pareja-Roblin 2010, 1.) Vooght ja Pareja-Roblin (2010, 1) nostavat esiin kansalaisosaamiseen liittyviä taitoja, kuten vuorovaikutukseen sekä sosiaaliseen ja kulttuuriseen osaamiseen liittyvät taidot. Kyseiset taidot on koettu tärkeiksi, vaikka tulevaisuudessa koneellistuminen korvaa ihmisten suorittamat toistuvat mekaaniset työvaiheet ja inhimillisen kanssakäymiseen perustuvien taitojen tarve lisääntyy (Vooght & Pareja-Roblin 2010, 1).

3 SUKUPOLVET

3.1 Sukupolven määrittelyä

Sukupolven käsitteellä tarkoitetaan iän ja jakson yhteenliittymää, joka muuttuu ja muuntuu ajan kuluessa. Siinä yhdistyy ihmisen henkilökohtainen historia, elämänkaari sekä historia. (Järvensivu 2014, 21.) Saman sukupolven ihmisiä ei yhdistä vain yhteinen syntymäaika vaan useammat merkittävät kokemukset, jotka nivovat ihmiset yhteen. Sukupolvien määritelmä voidaan johtaa vallitsevista olosuhteista. Samoihin aikoihin syntyneillä ihmisillä on yhteisiä kokemuksia ja muistoja samoista asioista, esimerkiksi sota tai lama-aika. (Järvensivu 2014, 28; Matikainen 2015, 165.) Samaan sukupolveen kuuluvilla ihmisillä on samankaltainen identiteetti, joka määrittyy niin syntymäajan kuin uskomusten ja aikakauden mukaan (Glass 2007, 98–99).

Arsenaultin (2004, 131) artikkelissa sukupolvien määritelmiä ovat ihmisten ajan myötä jakamat yhteiset tavat, habitus ja kulttuuri, jonka tehtävänä on tarjota kollektiivinen muisti. Kollektiivinen muisti integroi sukupolven rajallisen ajanjakson ajan yhteen. Määritelmän mukaan jokainen sukupolvi käyttää asenteiden, mieltymysten ja käsitysten kollektiiviseen muistiin sisällyttyjä käytäntöjä omien perinteiden ja kulttuurin luomiseen. (Arsenault, 2004, 131-132).

Sukupolvessa on kyse samankaltaisuudesta, erilaisuudesta, ketjuista ja katkoksista (Järvensivu 2014, 21). Sukupolven voi määritellä myös persoonana. Persoonassa yhteisiä tekijöitä ovat ikä, paikka, yhteiset ja jaetut uskomukset, käyttäytyminen ja oma kokemus sukupolvesta. (Glass 2007, 98–99.) Sukupolvea voidaan katsoa myös objektiivisena ilmiönä, jossa ikäluokka jakaa saman kulttuurisen ja yhteiskunnallisen todellisuuden. Sukupolvi siis on historiallisten tilanteiden ja yhteiskunnallisten olosuhteiden tuote. (Matikainen 2015, 164–165.)

Sukupolvet kantavat mukanaan jotain vanhaa menneestä eli ne eivät voi syntyä tyhjästä. Sukupolven muodostumiseen vaikuttaa vahvasti nuoruus ja tietyn aikakauden kokemukset, unohtamatta kuitenkaan lapsuutta tai myöhempiä kokemuksia. (Järvensivu 2014, 25.) Mannheimilainen sukupolviteoria korostaa ikävuoden 17 merkitystä sukupolven muodostumisessa. Siinä iässä koetut asiat ja ajan henki jäävät ihmisen

identiteettiin. Nuorena mieli muokkautuu siksi, minkä varassa ihminen elää loppuelämän. (Järvensivu 2014, 29; Glass 2007, 98–99.) Tutkijat ovat korostaneet, että sukupolven muodostumiseen vaikuttavat eniten yhteiskunnalliset traumat, toissijaiset voitot tai menetykset (Järvensivu 2014, 28).

Yhdysvalloissa sukupolvet ja niiden tutkimus pohjataan perhesukupolviin. Suomessakin käytetty jaottelu suuriin ikäluokkiin sekä X- ja Y-sukupolviin perustuu perhesukupolviajatteluun. (Järvensivu 2014, 28). Don Tapscott on kanadalainen tietokirjailija, joka on tutkinut eri sukupolvien käytöstä ja eri sukupolvien kohtaamista. Hän jakaa sukupolvet seuraavasti (Tapscott, 2009, 16):

1. Baby Boomers eli BB-sukupolvi 1946–1964
2. X-sukupolvi 1965–1976
3. Y-sukupolvi – Nettisukupolvi 1977–1997
4. Z-sukupolvi 1998–

Tapscottin ikäjakauman perusteella BB-sukupolvi muodostui sodan jälkeen syntyvyyden lisääntyttyä Yhdysvalloissa, Kanadassa ja Australiassa. Taloudellinen tilanne oli sodan jälkeen hyvä, mikä mahdollisti lasten hankinnan. Vuonna 1957 amerikkalaisilla perheillä oli keskimäärin 3,7 lasta. Englanninkielisissä maissa vuosina 1946–1964 syntyneitä kutsutaan nimellä Baby Boom generation. (Tapscott 2009, 26.)

Suurten ikäluokkien jälkeen syntyvyys laski 15 prosenttia seuraavan kymmenen vuoden aikana. Tätä sukupolvea alettiin kutsua nimellä Baby Bust eli vauvaromahdus. Tämä nimitys ei kuitenkaan vakiintunut käyttöön, vaan heitä alettiin kutsua Douglas Couplandin romaanin mukaan X-sukupolveksi. X viittaa joukkoon, joka kokee jääneensä ulkopuolelle yhteiskunnassa. (Tapscott 2009, 29.)

Tapscott nimesi suurten ikäluokkien jälkeläisten sukupolven heidän ominaisuuksiaan parhaiten kuvaavalla termillä. Näin tuli termi nettisukupolvi. Heihin kaikkein selvimmin on vaikuttanut tietotekniikan, internetin ja muun digitaalisen tekniikan kehitys. Tätä sukupolvea kutsutaan myös milleniumsukupolveksi tai Y-sukupolveksi. (Tapscott 2009,

29.) Nettisukupolven jälkeinen sukupolvi kattaa kaikki vuodesta 1998 eteenpäin syntyneet nuoret. Sukupolvea kutsutaan myös Z-sukupolveksi. (Tapscott 2009, 30.)

Seuraavissa alaluvuissa käsittelemme jokaisen sukupolven määrittelyjä omina lukuina. Ne perustuvat sukupolvikohtaisiin ominaisuuksiin ja yleistyksiin. Valitsimme tutkimukseemme Tapscottin sukupolvijaotelman, sillä se sopi tutkimuksemme ikäjakaumaan. Lisäksi Tapscott on määritellyt sukupolvet Z-sukupolveen asti, kun useimmat muut määritelmät jäävät vain Y-sukupolveen.

3.2 Baby Boomers-sukupolvi (1946–1964)

Toisen maailmansodan jälkeinen sukupolvi on suuren syntyvyyden vuoksi nimetty suomessa, suuret ikäluokat -sukupolveksi. Suurilla ikäluokilla tarkoitetaan Suomessa 1945–1950 syntyneitä. Suurista ikäluokista on käytetty myös nimitystä kylmän sodan sukupolvi ja talouskasvun sukupolvi. Kansainvälisessä kirjallisuudessa käytetään nimitystä Baby Boomers. Sotien jälkeen Yhdysvalloissa perheiden taloudellinen varmuus loi mahdollisuuden hankkia paljon lapsia. Suomessa ei ollut vastaavaa taloudellista varmuutta. Yhdysvallat nousi kiistattomaksi suurvallaksi, ja elintaso nousi kohisten. Suomessa jatkosota oli saatu päätökseen ja miesten paluu rintamalta kotiin mahdollisti perheiden perustamisen. Tätä sukupolvea on kuitenkin muokannut eniten erilaisten viestintälaitteiden yleistyminen, kuten televisiot. (Purhonen 2008, 18; Tapscott 2009, 26–27.)

Baby Boomers -sukupolvelle keskeistä on työskentelyyn liittyvä korkea työmoraali. Vaikka BB-sukupolvelle koulutusta ei ollut tarjota vastaavanlaisesti kuin Y- ja X-sukupolvelle, heille riitti töitä, jos vain nöyrästi työskenteli sen eteen. Heille työn merkitys ja arvot ovat tulleet kulttuurisesta ja sosiaalisesta ympäristöstä. Kaikille oli tuolloin töitä. Koulutusta ei tarvittu. Riitti, että oli kaksi kättä, käytännöllisyyttä, työntöä ja oikealla tavalla nöyrä. (Hoikkala 2008, 85; Pyöriä & Ojala 2016, 31.)

Baby Boomersit on ensimmäinen sukupolvi, jossa lapset kasvatettiin kahden vanhemman tuloilla. Enää äidit eivät olleet yksin vastuussa lasten kasvatuksesta ja koko ajan saatavilla, vaan äidit työskentelivät isien tavoin. Tämän sukupolven edustajien

keskuudessa avioerot alkoivat yleistyä ja tulivat moraalisesti hyväksyttäviksi. Erilaisuudet olivat hyväksyttävämpiä, kuten homoseksuaalisuus. Tämä sukupolvi myös alkoi nauttia eläkepäivistä. Lasten muuttaminen pois kotoaan antoi uuden mahdollisuuden harrastuksille ja uusille kokemuksille. Enää ei istuttu keinutuolissa ja eletty lasten ja lastenlasten kautta vaan elettiin omaa elämää viimeiseen asti. (Marketing teacher 2014.)

David Willettsin mukaan Baby Boomersit ovat järjestäneet 50 vuotta kestäneet juhlat, joiden laskuja myöhemmät sukupolvet maksavat. Eläkekustannukset tulevat olemaan todella isot suurten ikäluokkien jäädessä eläkkeelle. Toinen iso ongelma, johon ei olla tartuttu tarpeeksi aikaisin, on ilmastonmuutos. (Bristow 2015, 4) Toisaalta taas Francis Beckettin mukaan Baby Boomersit ajattelevat olevansa uuden maailman pioneereja: vapaita, rikkaita, oikeudenmukaisempia ja hausempia. Beckettin (2010, ix) mukaan BB-sukupolvi on kuitenkin tässä asiassa väärässä. Maailma, jonka he tekivät lapsilleen, on paljon ankarampi kuin se, minkä he perivät. (Beckett 2010, ix.)

3.3 X-sukupolvi (1965–1976)

X-sukupolvi on ensimmäinen kirjaimella merkitty sukupolvi. Heidän aikanaan Suomi vaurastui ja kehittyi hyvinvointivaltioksi. (Puttonen 2012.) X-sukupolven nimitys on muodostunut kuvaamaan joukkoa, joka tuntee joutuneensa yhteiskunnan ulkopuolelle, sillä esimerkiksi töitä hakiessa vanhemmat sisarukset ovat saaneet kaikki työpaikat. X-sukupolvi on sukupolvi, jolla ei Yhdysvalloissa ollut suurta yhteistä määrittävää tekijää. Suomessa heitä yhdisti lama. Heidän sukupolvensa on määräytynyt merkittävien sotien jälkeen, mutta kuitenkin ennen maailmaa mullistavaa digiaikaa. Useimmat ovat käyneet peruskoulun ilman tietokoneita ja saaneet ensikosketuksen tietokoneisiin toisella asteella tai sen jälkeen. (Tapscott 2009, 29.)

Kulttuuri on muovannut tämän sukupolven kehittymistä. Tärkeitä määrittäviä tekijöitä on ollut uuden ajan musiikki ja musiikkivideot. Esimerkiksi elektroninen musiikki, glam rock, punk, Madonna, Nirvana, revityt farkut ja Beverly Hills 90210 ovat yhdistäneet X-sukupolvea. Heille ominaista on skeptisyys ja he haluavat kaiken heti. (Tapscott 2009, 29; Fourhooks 2015.)

X-sukupolvi on hyvin koulutautunut sukupolvi, ja he ovat hyvin voimakkaita persoonia ja mediakeskeisiä viestijöitä. He ovat vanhin väestöryhmä, jonka tietokoneen ja internetin käyttötavat ovat lähellä Y-sukupolvelle ominaista nettikäyttäytymistä. Tälle sukupolvelle radio, televisiot, elokuvat ja internet ovat tavanomaisia viestintävälineitä kuten Y-sukupolvellekin. (Tabscott 2009, 29.) X-sukupolvelle on tyypillistä alan vaihto. He eivät työskentele koko elämänsä samassa työpaikassa vaan ovat valmiita vaihtamaan työpaikkaa ja uraa jopa seitsemän kertaa elämänsä aikana. Tällä sukupolvelle on tyypillistä myös myöhäinen avioliitto ja avioerot. Tästä sukupolvesta löytyykin paljon yksinhuoltajavanhempia. (Fourhooks 2015.)

3.4 Y-sukupolvi (1977–1997)

Y-sukupolvi muodostuu 1977–1997 aikavälillä syntyneistä. Heille teknologia on ollut arkipäivää jo lapsesta lähtien. Y-sukupolvi on kasvanut materialismin, yksilöllisyyden, kansainvälisyyden ja internetin yleistyessä. Y-sukupolvea voisi kutsua netti- eli diginatiivisukupolveksi, sillä he ovat eläneet totaalisen digitalistumisen kasvun. Y-sukupolvea voidaan kutsua myös milleniaaleiksi, sillä sukupolvi on määräytynyt vuosisadan vaihtumisen jälkeen. (Tienari & Pekkari 2011, 14–15; Puttonen 2012; Fourhooks 2015.)

Y-sukupolvelle ominaista on, että he eivät voi sietää epäonnistumisia ja ovat kiihkeitä ja kärsimättömiä. Toisaalta heitä voi kutsua myös nopeiksi, yrittäjähenkisiksi, hyviksi verkostoitumaan, ympäristötietoisiksi ja omiin kykyihin luottaviksi. Heille on tärkeää arvostaa vapaa-aikaa, ja ovat ryhmähenkisiä ja vastuullisia. Y-sukupolvi haluaa toteuttaa itseään ja heitä on rohkaistu itsensä ilmaisuun, ja vaikuttamiseen. (Vesterinen 2011, 120; Suutarinen 2011, 19.)

Y-sukupolveen kohdistuu varsinkin työelämässä erilaisia ennakkoluuloja juuri edellä mainittujen asioiden takia. X-sukupolvi pitää milleniaaleja ylimielisinä ja itsevarmoina, jotka odottavat ylennystä ja palkankorotusta joka vuosi. Y-sukupolven edustajat ovat kuitenkin vakavasti otettavia yksilöitä, jotka suhtautuvat intohimoisesti oikeudenmukaisuuteen ja maailman muutoksiin. (Ezpinoza & Ukleja 2016, 16.) Jos X-sukupolvelle on opetettu elinikäisen oppimisen tärkeyttä, on Y-sukupolvelle ominaista

sisäistää elinikäisen oppimisen idea, sillä suhde koulutukseen jatkuu lähes läpi elämän ja se on luonnollinen osa omaa tulevaisuutta (Vesterinen 2011, 121).

Y-sukupolvi on oppinut elämään internetin ympäröivässä kulttuurissa. He ovat tottuneet siihen, että tarvittava tieto löytyy netistä, ja sitä pystyy käyttämään ja hyödyntämään heti. Toki myös internet on opettanut Y-sukupolvea kyseenalaistamaan tietoa ja kartuttamaan medialukutaitoa. (Vesterinen 2011, 123.)

3.5 Z-sukupolvi (1998–)

Z-sukupolvi on vielä mysteeri, mutta heillä on paljon yhteisiä piirteitä Y-sukupolven kanssa. Heille ominaista on haluta vapautta kaikessa toiminnassaan ja uskaltaa kyseenalaistaa asioita. He haluavat elämäänsä leikkimielisyyttä ja viihdettä. Ominaista heille on myös olla verkostoitumisen ja yhteistyön sukupolvi. (Tienari & Pekkari 2011, 14–15.)

Z-sukupolvea voidaan kuvailla uuden vuosituhanen lapsiksi. Heitä yhdistää Y-sukupolven kanssa lapsuuden lama ja todistettu nousukausi. Z-sukupolvea voidaan pitää sosiaalisen median natiiveina. (Säntti & Säntti 2011; Pihlas 2015.) He ovat kasvaneet maailmaan, joka on epävarma ja monimutkainen eivätkä muista aikaa ennen nettiä tai lankapuhelimia (Saarikoski, 2014.) Tämä sukupolvi elää nuoruuttaan globaalien kriisien, epävarman poliittisen sekä taloudellisen tilanteen keskellä. Heitä yhdistää kasvaminen vallitsevaan digitaaliseen viestintäteknologiaan kosketusnäyttöjen ja sosiaalisen median eli somen maailmassa. Heille Facebook ja iPhone ovat itsestään selviä, eivätkä he ole vielä kokeneet heidän nykyaikaansa määrittäviä ilmiöitä. (Pihlas 2015.)

Z-sukupolvi on Y-sukupolvea konservatiivisempi, he kuluttavat ja kantavat ympäristöstä enemmän huolta (Puttonen 2012). Heille on myös ominaista kyseenalaistaa asioita, sillä he ovat kasvaneet rajattoman tiedonhankinnan maailmassa (Pihlas 2015).

Rahkosen mukaan on mahdollista, että Z-sukupolvi on vähemmän materialistinen ja varovaisempi taloudellisesti kuin edeltävä sukupolvi. Toki koska Z-sukupolven edustajat ovat vielä alle 20-vuotiaita, on vaikea arvioida heidän sukupolveaan ja työelämää. Z-sukupolvi on vielä muodostumassa, mutta heidän ajattelutapansa johtaa

käyttäjälähtöiseen ja ihmiseen sulautuvaan tekniikkaan. Tietysti sukupolven toimintaa on vielä vaikea ennustaa, sillä sukupolven ominaispiirteet vielä kehittyvät. Jotta Z-sukupolven oletukset ja toimintatavat vakiintuvat, oletuksena on, että Y-sukupolven toiveet ja epäkohdat alkavat ilmentyä ja näkyä. (Säntti & Säntti 2011, 36–37; Pihlas, 2015.)

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTUS

4.1 Tutkimustehtävä

Tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mitä arjen taidot ovat ja mitä käsityksiä ja kokemuksia eri sukupolvilla on arjen taidoista. Tutkielmassa tutkimme, miten eri sukupolvet kuvaavat arjen taitoja sekä mitä käsityksiä ja kokemuksia heillä on omista arjen taidoistaan. Tutkimustehtävää voidaan jäsentää seuraavien tutkimuskysymysten avulla:

1. Mitä arjen taidot ovat?
2. Millaiset käsitykset ja kokemukset eri sukupolvilla on arjen taidoista?

4.2 Tutkimuksen menetelmä

Tutkimuksemme on laadullinen tutkimus ja lähestymme aihetta fenomenografisella tutkimusotteella. Tutkimuksemme on kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus, sillä lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen käsityksien ja kokemusten keinoin. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 156–157.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan erilaisia tulkintoja luonnollisissa olosuhteissa (Metsämuuronen 2008, 9). Ihmiset asettavat kysymyksiä ja tulkitsevat asioita valitsemastaan näkökulmasta (Hirsjärvi ym. 2007, 156). Laadullista tutkimusta on vaikea määritellä selvästi, koska sillä ei ole selkeää paradigmaa eikä teoriaa. Laadulliselle tutkimukselle ei myöskään ole olemassa täysin omia metodeja. (Metsämuuronen 2008, 9.)

Laadullisessa tutkimuksessa lähtökohtana on todellisen elämän kuvaaminen. Todellisuus on kuitenkin aina moninainen, eikä sitä voida pilkkoa osiin. Tapahtumat ovat symbioosissa toistensa kanssa ja muovaavat toisiaan, joten siksi laadullisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 157.)

Laadullinen tutkimus sopii erittäin hyvin silloin, kun ollaan kiinnostuneita yksittäisten toimijoiden käsityksistä ja merkityksistä jollekin asialle (Metsämuuronen 2008, 14.) Laadullisessa tutkimuksessa tutkija luottaa omiin havaintoihinsa ja keskusteluihin

tutkittavan kanssa. Tutkijan pyrkimyksenä on saada selville uusia ja odottamattomia asioita ja siksi aineiston tarkastelu yksityiskohtaisesti ja monesta eri näkökulmasta on tärkeää. Laadullisessa tutkimuksessa tutkittavan näkökulmat ja ääni on päästävä esille ja siksi metodeiksi soveltuu erilaiset haastattelut. (Hirsjärvi ym. 2007, 160.)

Toinen tiedonkeruumenetelmä, jota käytetään kokemusten ja näkemysten tutkimisessa, on kyselylomakkeet. Haastattelussa on kuitenkin suuremmat mahdollisuudet motivoida haastateltavaa kuin kyselylomakkeessa. Haastattelu on myös joustavampi menetelmä, koska se sallii täsmennyksiä ja mahdollistaa kysymysten järjestysten muuttamisen sekä antaa enemmän vapauksia omiin tulkintoihin kysymyksiin vastattaessa. Siinä saadaan myös kuvaavampia esimerkkejä kysymyksiin liittyen kuin kyselylomakkeissa. (Hirsjärvi & Hurme. 1991, 15.) Haastattelu on metodi, jonka tutkimuksen molemmat osapuolet kokevat yleensä miellyttäväksi. Tutkittavat osaavat myös odottaa, mitä on mahdollisesti tulossa, kun he osallistuvat haastatteluun. (Hirsjärvi & Hurme. 2000, 11.)

Haastattelussa on myös riskinsä. Jotta aineiston keruuta voidaan säädellä joustavasti tilanteen edellyttämällä tavalla, haastattelijalta vaaditaan taitoa ja kokemusta. Haastattelun luotettavuutta saattaa heikentää haastateltavan taipumus antaa sosiaalisesti hyväksytyjä vastauksia tai haastattelijan johdattelu kysymyksiä kysyttäessä. Haastattelu vie myös aina enemmän aikaa ja vaivaa. Sen analysointi on myös työläämpää ja haastavampaa, sillä valmiita malleja ei ole tarjolla. (Hirsjärvi & Hurme 2000, 35.)

Tämän tutkimuksen aineistonkeruunäkökulmana on teemahaastattelu. Tutkimme kokemuksia ja näkemyksiä ja tavoitteenamme on analysoida ihmisten mielipiteitä ja ajatuksia. Teemahaastattelua kutsutaan myös puolistrukturoiduksi tai puolistandardoiduksi haastatteluksi. Se on lomakehaastattelun ja avoimen haastattelun välimuoto. Se soveltuu käytettäväksi samoihin tilanteisiin kuin strukturoimaton haastattelu. Teemahaastattelu toimii erityisesti tilanteissa, joissa tutkimuksen kohteena on emotionaalisesti arat aiheet tai kun halutaan selvittää heikosti tiedostettuja seikkoja tai kun tutkitaan ilmiöitä, joista ei olla totuttu päivittäin keskustelemaan, kuten esimerkiksi arvostuksista, aikomuksista ja ihanteista. (Hirsjärvi & Hurme. 1991, 35.)

4.3 Tutkimuksen aineisto ja tutkimuksen informantit

Tutkimuksen kohdejoukko muodostuu neljästä eri sukupolvesta, joista jokaisesta on valittu kaksi haastateltavaa. Tutkittavien joukko koostuu yhteensä kahdeksasta (n=8) eri sukupolven edustajasta, jotka kaikki ovat naisia. Kohdejoukko valikoitui sijainnin perusteella läheltä tutkijoiden omaa kotipaikkaa resurssien vuoksi harkinnanvaraisena otoksena. Tutkimukseen valittiin kohdejoukko tutkijoille tuntemattomista henkilöistä, jotta tutkijoiden omat tiedot, olettamukset ja asenteet ja käsitykset eivät vaikuttaisi tutkimustulokseen.

Tutkimuksen aineistonkeruuta varten lähetimme saatekirjeen Facebookin Turun puskaradio -ryhmään. Saatekirjeessä painotimme etsivämme turkulaisia eri-ikäisiä henkilöitä. Saimme yhteydenottoja vapaaehtoisilta yli 20 kappaletta, joista lähes kaikki olivat naisilta. Ainoastaan yksi yhteydenotto tuli mieheltä ja yksi muunsukupuoliselta. Miesten yhteydenottoja ei tullut riittävää määrää tutkimuksen luotettavuuden kannalta, joten tutkimus rajattiin koskemaan naisia perustuen aikaisempiin tutkimuksiin. Vaikka sukupuolittaiset erot ovat kaventuneet, kotityöt edelleen liitetään enemmän naisten vastuulle (Pääkkönen 2019.) Harkinnanvaraisesti valitut haastateltavat valikoituivat asuinpaikan ja iän mukaan sattumanvaraisesti.

Tutkittavat ovat 1949–2002 välillä syntyneitä naisia. Jokainen haastatteluun osallistunut henkilö on syntynyt Turussa tai Turun lähiseudulla ja asuu edelleen Turussa. Osa tutkittavista on asunut lapsuutensa ajan lähikunnissa ja myöhemmin muuttanut Turkuun.

Aineisto kerättiin joulukuussa 2019 sekä tammikuun alussa 2020 teemahaastattelemalla. Kaikki haastattelut pidettiin Turun yliopiston kasvatustieteen tiedekunnan kirjaston tiloissa. Haastattelun alkaessa tutkittaville kerrottiin tutkimuksen luonteesta ja tutkimuksen aiheesta, toteuttajista sekä tutkimuksen käyttötarkoituksesta. Annoimme ohjeistuksena haastateltaville ainoastaan tutkittavan aiheen sekä pyysimme vastaamaan kysymyksiin itselle sopivalla tavalla. Tarkoituksena oli olla ohjailematta tai rajaamatta haastateltavien vastauksen sisältöä mihinkään tiettyyn suuntaan. Haastattelurunko (liite 1) jaettiin neljään pääteemaan; tausta, arjen taidot, omat arjen taidot sekä ajatus muiden sukupolvien arjen taidoista. Haastattelutilanteessa kysymykset ohjasivat keskustelua, jolloin lisäkysymyksiä tai täydennyksiä saattoi ilmetä. Tutkittaville annettiin myös

mahdollisuus vapaaseen keskusteluun tutkijoiden kanssa sekä lisäkysymysten esittämiseen.

Haastattelujen pituudet vaihtelivat 10 minuutista 20 minuuttiin. Varsinaisten haastattelukysymysten jälkeen keskustelimme tutkimuksen aiheesta ja avasimme haastateltaville lisää, millainen tutkimus on kyseessä ja miten aiheeseen on päädytty, sekä kerroimme meidän tutkijoiden omia olettamuksia, asenteita ja mielipiteitä. Lopuksi aineistot litteroitiin sanatarkasti kirjoitettuun muotoon, joista tehtiin aineiston analyysi. Tutkimuksen aineistot säilytettiin salasanasuojatuilla laitteilla, eivätkä kolmannet osapuolet ole päässeet tarkastelemaan aineistoa.

4.4 Aineiston analyysi

Tämän tutkimuksen aineiston analyysimenetelmänä käytettiin aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Analyysimenetelmien valintaan vaikuttaa tutkimuksen tyyppi. Tässä tapauksessa, kun tutkimus on kvalitatiivinen, hyödynsimme laadullisen tutkimuksen aineistolähtöistä sisällönanalyysiä.

Yksinomaan aineiston analyysi ei ole riittävä, vaan tutkimuksessa myös pohditaan ja tulkitaan analyysistä saatuja tuloksia. Aineiston analyysia tehdessä poimimme tuloksista yhdistäviä ja eräviä kokemuksia ja käsityksiä. Muodostimme aineistosta haastattelurungon teemojen ja tutkimuskysymysten mukaisesti tulokset, tällä tavoin tutkittavaa aihetta ja analyysin tuloksia selkeytetään ja tulkitaan yhtenäiseksi tulokseksi. Analysoinnin jälkeen tutkijat luovat tutkimuksen tuloksista yhtenäisiä johtopäätöksiä, jotka vastaavat tutkimuskysymyksiin. Tulosten analysoinnin lisäksi tutkijat pyrkivät luomaan synteesejä eli kokoavia ja yhdistäviä merkityskokonaisuuksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 229–230.) Aineistoa analysoidessa tulokset ovat yksityiskohtaisempia, kun taas johtopäätös on yleinen kuvaus ja vastaus tutkimuskysymykseen.

Sisällönanalyysi on menettelytapa, jolla voidaan analysoida dokumentteja systemaattisesti ja objektiivisesti. Dokumentteja voi olla esimerkiksi kirjat ja artikkelit, mutta myös haastattelut, puheet, keskustelut ja dialogi. Sisällönanalyysillä pyritään saada aineistoa pelkistettyä ja ryhmiteltyä teemojen mukaisesti. Aineiston kuvauksesta eli analyysistä luodaan synteesejä eli merkityskokonaisuuksia. Sisällönanalyysillä pyritään

saamaan kuvaus aineistosta tiivistetyssä ja yleisessä muodossa. Tällä analyysimenetelmällä saadaan kerätty aineisto järjestetyksi johtopäätösten tekoa varten. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 101–104.)

Sisällönanalyysin tarkoitus on luoda sanallinen sekä selkeä kuvaus tutkittavasta ilmiöstä. Aineisto pyritään järjestämään tiiviiseen ja selkeään muotoon sisällönanalyysin avulla. Laadullisessa aineistossa analyysin tarkoituksena on informaatio arvon lisääminen, sillä hajanaisesta aineistosta pyritään luomaan selkeää ja yhtenäistä informaatiota. (Tuomi & Sarajärvi 2013, 108.)

Tässä tutkimuksessa teemahaastatteluista kertynyt aineiston analyysi aloitettiin litteroimalla haastattelut. Litteroimme haastattelut tutkijan ja haastateltavan väliseksi dialogeiksi. Haastattelut kuunneltiin useampaan otteeseen ja kirjoitettiin sanatarkasti. Kirjasimme ylös haastattelusta kaiken, mitä osapuolet sanoivat, lisäksi myös keskustelut mitkä menivät ohi aiheen. Haastattelut purettiin tekstiksi teemahaastattelun rungon (Liite 1) mukaisesti haastattelurungon teema kerrallaan ja siitä yksityiskohtaisemmin kysymys kerrallaan. Litteroitua aineistoa muodostui yhteensä 39 sivua. Jokaiselle haastateltavalle annettiin tunnisteet sukupolven ja numeron mukaan, jotka auttoivat myöhemmin tuloksia muodostaessa. Puretut aineistot tulostettiin, jonka jälkeen aineistoon perehdyttiin lukemalla aineistoa läpi.

Aineiston järjestelyssä ja analyysissä käytettiin teemoittelua, joka pohjautuu haastattelurungon teemoihin sekä tutkimuskysymyksiin. Teemoittelun avulla etsittiin yhdistäviä tekijöitä, jotka vastaavat kysymyksiin mitä arjen taidot ovat, ja miten arjen taidot eroavat eri sukupolvilla. Lisäksi teemoittelimme samankaltaiset vastaukset käsitysten ja kokemusten osalta.

Litteroinnin jälkeen ensimmäisellä lukukerroilla molemmat tutkijat lukivat itsenäisesti aineistoa ja poimi tekstiaineistosta mielestään olennaiset asiat. Tekstitiedostoihin merkattiin omia muistiinpanoja ja käytettiin värikoodeja kuvaamaan tiettyjen kysymyksiä ja teemojen vastauksia. Itsenäisen perehtymisen jälkeen kävimme yhdessä läpi itsenäisesti poimimamme huomiot. Ensimmäiseksi kävimme sukupolvittain aineiston läpi, jonka jälkeen aineistosta poimitut kohdat järjestettiin yksittäin teemojen mukaisiksi kokonaisuuksiksi.

Analyysin loppuvaiheessa aineistosta poimittiin eroavaisuuksia ja yhtäläisyyksiä sukupolvien väliltä sekä eroavuuksia ja yhtäläisyyksiä samojen sukupolven edustajien vastauksien väliltä. Eroavaisuuksien ja yhtäläisyyksien sekä konkreettisten taitojen löytäminen haastattelujen välillä on menetelmässä tuloksien kannalta oleellista. Tämän jälkeen aineistosta saadut tulokset käytiin läpi ja jaoteltiin yksityiskohtaisemmin, joista tutkijoiden oli helppo muodostaa tulokset, jotka vastasivat tutkimuskysymyksiin. Tämän jälkeen tulokset kirjoitettiin auki. Tulokset on esitelty seuraavassa luvussa.

5 TUTKIMUSTULOKSET

5.1 Aineiston yleinen kuvailu

Tässä luvussa käymme läpi haastatteluista saamamme tutkimustulokset. Olemme koonneet tulokset kokonaisuuksiksi, jotka vastaavat haastattelujen teemoja sekä tutkimuskysymyksiä. Luvussa 5.2 kuvaamme toisen tutkimuskysymyksen tuloksia: *Millaisia käsityksiä ja kokemuksia eri sukupolvilla on arjen taidoista?* Luvussa 5.3 esitämme ensimmäisen tutkimuskysymyksen tulokset; *Mitä arjen taidot ovat?*

Esitämme tuloksien tueksi suoria lainauksia haastatteluista. Käytämme tuloksia kuvatessa haastateltavista koodeja sukupolvien mukaan: BB1, BB2, X1, X2, Y1, Y2, Z1 ja Z2. Koodien avulla haastateltavat pysyvät tunnistamattomina.

5.2 Arjen taidot eri sukupolvilla

Tässä luvussa esitämme toisen tutkimuskysymyksen tulokset: *Millaisia käsityksiä ja kokemuksia eri sukupolvilla on arjen taidoista?* Luku on jaettu neljään alalukuun, jossa esitämme jokaisen sukupolven käsitykset ja kokemukset omana lukuna. Alaluvuissa esitellään sukupolvien tulokset järjestyksessä vanhimmasta nuorimpaan.

5.2.1 BB-sukupolvi

Haastatteluissa ilmeni, että molemmat BB-sukupolven haastateltavat kokivat arjen taitojen olevan kodista ja perheestä huolehtimista. Molemmat haastateltavat mainitsivat ruoanlaiton ja siivouksen arjen taidoiksi. BB1 toi esille myös vaatehuollon ja BB2 pyykinpesun. Molemmat kokivat arjen taidoiksi lapsista ja itsestä huolehtimisen. BB1 mainitsi myös vanhuksista huolehtimisen. BB1 mukaan arjen taidot ovat jokapäiväisiä käytännön asioita ja tehtäviä. BB2 kertoi niiden olevan taitoja, joilla selviytyy elämässä eteenpäin.

”Et sä osaat tehdä vaatehuollon, sä osaat tehdä ruoan, sä pystyt pitää kodin kunnossa, hoitaa lapses, jopa vanhuksetki jossain vaihees, et ihan tämmösii käytännön asioita, joka päiväsii asioita.” –BB1

”Ihan sellast selviytymist elämäst ettee päi” –BB2

BB1 kertoi arjen taitojen olevan myös tilannetajua sekä asioiden laittamista tärkeysjärjestykseen. Asiat pitää pystyä priorisoimaan, jotta tärkeimmät ja kiireellisimmät asiat hoidetaan ensimmäisenä. Hän myös toi esille oman tapansa hoitaa epämiellyttävät ja hankalat asiat ensimmäisenä pois alta. Hän korosti myös joustavuutta asioiden hoitamisessa.

”Seki viel, et on niinku joustava, et jos on jokin asia, et se ei pelitä nii jättää sen siihen, jos se on semmonen et sen voi jättää siihen, että nii jatkaa siitä sitten paremmalla ajalla. ” –BB1

BB2 toi esille myös syy-seuraussuhteen ymmärtämisen. Esimerkiksi, miksi urheilu ja liikunta ovat tärkeitä ihmisille.

”Et mä ymmärrän lähtee ulos lenkille ja uimaa ja liikkumaan. ” –BB2

Molemmat haastateltavat toivat esille myös kädentaidot. BB1 mukaan arjen taidot ovat kaikkea käsillä tekemistä. BB2 kertoi omien arjen taitojensa olevan käsityöt ja niiden tekeminen.

”No mä teen hirveesti käsitöitä. Kudon, ompelen, virkkaan, ihan semmosii. Ne on mun intohimoni ollu lapsest asti, et ihan semmosest tenavast asti, olen tehnyt käsitöitä. Ne on mun arjen taitoja. ” –BB2

Molemmat haastateltavat kokivat omat arjen taitonsa hyväksi ja tärkeiksi. Molemmille oli tärkeää harrastusten ylläpitäminen. BB1 päivittäisiin arjen taitoihin kodin- ja ruokahuollon lisäksi kuului jumppa, käsityöt, lukeminen ja kanojen hoitaminen. BB2 taas kertoi tekevänsä päivittäin käsitöitä ja askarteluja.

BB1 haluaisi osata arjessaan paremmin eri kieliä. Jos hän olisi nuorempi, hän panostaisi siihen. BB2 mielestä hänen tulisi hallita arjessaan paremmin omat hermonsansa. Hän myös

katuu joitakin päätöksiä oman elämänsä varrelta. Muuten hän ei koe, että tarvitsisi parannuksia omiin arjen taitoihinsa.

Molemmat haastateltavat ovat oppineet arjen taidot omista lapsuudenkodeista sekä elämältä itsessään. BB1 kertoi molempien vanhempiensa olleen kovia tekemään töitä käsillään ja oppineensa omat kädentaidot heiltä. BB2 oli oppinut kädentaidot äidiltään. Hän toi esille myös, miten he olivat aina yhdessä tehneet käsitöitä. BB1 oli muuttanut 16-vuotiaana pois lapsuudenkodistaan ja kertoi sen opettaneen arjen taitoja. BB2 toi esille, että elämä opettaa arjen taitoja.

”Mä olen lähteny nuorena omilleni, nii kyl elämä on opettanu.” –BB1

”Elämä on opettanu sit vaa.” –BB2

BB1 ajattelee tietotekniikan olevan vieläkin suuremmassa roolissa kymmenen vuoden päästä. Hän tuo esille erilaisten laitteiden käytön osaamisen. Hän myös ajattelee, että käsillä tekeminen tulee takaisin ja löytää taas oman arvonsa. Hän tuo esille myös käsillä kirjoittamisen, jota ei nykypäivänä arvosteta, mutta kymmenen vuoden päästä asia voi olla toisin. BB2 keskittyi enemmän pohtimaan omia arjen taitojaan kymmenen vuoden päästä. Hän koki omien taitojensa pysyvän aika samanlaisina. Matkusteluun hän haluaisi panostaa seuraavan kymmenen vuoden aikana.

”Mut sit mä uskon, et kaikki käsillä tekeminen tulee takasi, et se on tota nyt vähän ollu sillai niinku ei niin arvostettu, mut mä uskon et se tulee sieltä.” –BB1

BB1 toi esille sen, miten kymmenen vuotta sitten pystyi vielä kävelemään pankkiin ja hoitamaan raha-asiat paikan päällä, kun nykyään kaikki pitää hoitaa verkossa. Hän korosti, miten tietotekniikka on lisääntynyt myös kymmenessä vuodessa. Kymmenen vuotta sitten pärjäsi ilman älypuhelinta, mutta nykyään se on haastavaa.

BB1 kertoi omien arjen taitojen monipuolistuneen elämänsä aikana. Ne ovat kehittyneet, kun on oppinut uutta. Hän korosti myös omaa halua oppimiseen. Hän on

halunnut oppia puutöitä tai kehittää ruoanlaittotaitojaan. Hän toi esille myös taloudelliset vaiheet elämässä. Lapsien ollessa pieniä ei ollut taloudellista mahdollisuutta panostaa harrastuksiin tai omiin intohimoihin. BB2 kertoi omien arjen taitojen kehittyneen vasta omien lasten syntymän jälkeen. Hänen äitinsä oli hoitanut kodin, eikä hänen ollut tarvinnut osata tai tehdä kotitöitä.

”Ennen osas kutoo ne villasukat, nyt pystyy tekee ehkä jo jotain muutaki, kirjoneuleita.” –BB1

”Mä olin ainoa laps nii äiti teki vähän niin, mun puolesta. Et pyykinpesuki oli mulle utopiaa. Sit ku rupes lapsii tulemaan nii siihenki sit vaan oppi.” –BB2

Muiden sukupolvien arjen taidoista puhuttaessa BB1 toi esille kodin tärkeyden arjen taitojen oppimisen suhteen. Jos kotona on vaadittu tekemään arjen töitä, hän uskoo taitojen olevan ihan hyvät. Jos taas kaikki on tehty aina valmiiksi, ei taidot ole päässeet kehittymään. BB2 oli vahvasti sitä mieltä, että nuoremmat eivät tee tarpeeksi asioita. Nuoret ostavat kaiken valmiina eivätkä opi itse tekemään. Hän käytti esimerkkinä omia lapsenlapsiaan.

”Jos kaikki on valmiiks laitettu, melkee perunatki kuorittu lautasel, nii veikkaan et kovin hyvät arjen taidot ei oo.” –BB1

”Mä ainakin omist lapsenlapsist aattelen, et eihän ne edes saa neulan silmään lankaa, et nii.” –BB2

5.2.2 X-sukupolvi

X-sukupolvi kokee arjen taitojen olevan taitoja, joilla selviytyy elämästä. He näkevät ne taitoina, jotka helpottavat arjen pyörittämistä. X1 kertoo taitojen olevan käytännön taitoja ja kotitaloustaitoja. Kotitaloustaidoiksi hän luettelee ruoanlaiton, siivouksen ja

perushuollon, joilla hän tarkoittaa itsestä ja kodista huolehtimista. X2 korostaa arjen taitojen olevan omaan kotiin liittyviä taitoja. Näitä ovat hänen mielestään kodin järjestyksen pito ja siivoaminen. Molemmat haastateltavat tuovat esille myös raha-asioista huolehtimisen. X1 kokee arjen taidoiksi myös työssäkäynnin ja töistä huolehtimisen. Molemmat tuovat esille myös perheestä ja lähimmäisistä huolehtimisen. X2 piti myös käsitöitä ja oman pihanhoitoa tärkeinä taitoina.

”Käytännöntaitoja, mitä sä tarvit selviytyäkses.” –X1

”Kaikki mitä oma huusholli vaatii. Raha-asioista oman huushollin järjestyksen pitoon.” –X2

Molemmat haastateltavat kokivat omat arjen taitonsa hyväksi. X1 toi esille oman ikänsä vaikutuksen arjen taitojensa laatuun. Hän koki arjen taitojen parantuneen iän karttuessa. X2 koki omat arjen taitonsa todella hyvinä. Hänen arki on hyvin organisoitua ja järjestelmällistä. Hän koki lasten kasvattamisen olleen iso osa taitojen kehittymistä. Hän kuitenkin toi esille sen, että arjen taidoissa on harjoittelua aina. X2:n lapset ovat sen ikäisiä, että he muuttavat pian pois lapsuudenkodista. Tämän takia X2:n on mahdollista kehittää omia vapaasti valittavia arjen taitojaan, joista hän toi esille käsityöt, askartelut ja kasvimaan kasvattamisen.

”No ehkä ku mulla on tämmönen ikä jo, ni kyllä ne on ihan hyvät.” –X1

”Mä nään omat arjen taitoni valtavan hyvinä, tai sillä lailla kattavina, et lapset on kasvatettu ja ne rupee koht lentämään kaikki pois kotoota, et saa ruveta toteuttamaan niitä omia, ihan omia arjen taitoja.” –X2

Tärkeimpinä arjen taitoina molemmat haastateltavat pitivät sosiaalisia taitoja. X1 kertoi tärkeimmäksi fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen ulottuvuuden tasapainon. X2 piti tärkeänä pitkäjänteisyyttä. Hän korosti sitä, että jaksaa joka päivä lähteä esimerkiksi töihin tai opiskelemaan. Hän piti myös haaveilua tärkeänä osana arkea. Haaveilu ei kuitenkaan saa jäädä pelkäksi haaveiluksi, vaan haaveita täytyy myös lähteä

toteuttamaan. Itsestään selvänä arjen kannalta hän piti ruoanlaittoa, terveydestä huolehtimisesta, asioiden selvittämistä ja verojen maksamista.

”No varmaan ne on fyysinen, psyykkinen, sosiaalinen tasapaino, et osaan pitää huolta itsestäni ja lähimmäisistäni ja huolehtii, et niil on puhtaat vaatteet ja ruokaa ja turvallisuus. ” –X1

”Ihmissuhdetaidot ensimmäiseks ja et saa ittes sielt lähtemään ja jaksaa pitkäjänteisesti, no vaik käydä töissä tai opiskella tai mitä vaan. ” –X2

Molemmat haastateltavat toivat esille lapsuudenkodin, kun puhuttiin taitojen oppimisesta. X1 kertoi oman lapsuudenkodin toimintatapojen heijastuvan omaan arkeen. Joitakin taitoja hän on opetellut ja opiskellut, mutta kokemus on opettanut paljon. X2 toi esille taitojen periytymisen omilta vanhemmilta ja isovanhemmilta. Hänen mukaansa kotoa on valitettavasti periytynyt tapoja, jotka ovat aikanaan ärsyttäneet häntä paljon. Hän on oppinut arjen taitoja myös harrastusten avulla, esimerkiksi organisointi ja aikataulutukset ovat tulleet sitä kautta. Koulutus on tuonut joitakin taitoja arkeen ja elämään. X1 korosti lisäksi omaa kiinnostuneisuuttaan arjen taitoja kohtaan. Hän ihannoisi omavaraisuutta ja hänen haaveenaan olisi saada tuotettua omat perunat ja porkkanat.

”Miten omas lapsuudenkodis on toimittu, ni se on heijastunu aika vahvasti omaan käyttäytymismalliin. ” –X1

”Perimä, et miten kotona tehty. Kyl mä valitettavasti huomaa, et mä teen joitakin ihan täysin samalla, vaikka ne on ärsyttänyt mua joskus täysin suunnattomasti. ” –X2

X1 oli tyytyväinen arkeensa, mutta toivoisi hallitsevansa paremmin talouden. Hän kuitenkin toi esille, miten työpaikan valinta aikoinaan on vaikuttanut taloudelliseen tasapainoon. Hän oli kuitenkin tyytyväinen omaan opiskelu- ja työelämän kokemuksiinsa. X2 olisi halunnut osata paremmin nuoruudessaan ihmissuhdetaitoja. Hän toi esille sen, miten siihen aikaan ei opiskeltu tai tuotu esille mitään

ihmissuhdetaitoja. Koulu aikoinaan painotti kädentaitoja, kuten kaunista käsialaa, tai kiltteyttä ja hiljaisuutta.

”Taloudellinen vakaus olis ollu semmonen, mut se olis tietty kehittyny sen työpaikan valinnan suhteen aikoinaan, mut toisaalta taas mä oon mun omiin opiskelu ja työelämän kokemuksiin tosi tyytyväinen.” –X1

”Niin, et siihen aikaan maailmas esimerkiksi tunnetaitoja tai yleensäkkään ihmissuhdetaitoja, ei missää opetettu. Et, jos et osannu ni jaahans ole ilman, opiskele itte.” –X2

Tulevaisuudessa X1 ajattelee teknologian vaikuttavan vielä enemmän jokapäiväiseen elämään. Enemmän hoidetaan asioita verkossa. Hän tuo esille kotitalouksien siirtymisen verkkoon. Hän toi myös esille laitteiden hallitsemisen vieläkin paremmin ja kriittisemmin. Hän uskoi siihen, että laitemaailmalle tarvitaan jotain vastapainoksi. Laitteiden lisääntyessä hän kokee huolta ihmisten ajankäytöstä. Ajankäyttöä tulisi hallita paremmin.

Kummatkin haastateltavat kokivat omien arjen taitojen muuttuneen suuresti elämänsä aikana. X1 vertasi omaa lapsuudenkotiaan ja nykyistä kotiaan. Nykyään arjessa on paljon helpottavia asioita, esimerkiksi kuivausrumpu ja mikro. X2 toi esille kaikki uudet tieto- ja viestintälaitteet, jotka ovat tulleet hänen elinaikansa. Hän toi esille myös sen, miten ajankäyttö on muuttunut. Nykyään vietetään enemmän aikaa puhelinten ja tietokoneiden ääressä.

”Enemmän hoidetaan asioita verkossa, ja kotitalousasiatkin käsitteellisel tasol menee enemmän verkkomaailmaan. Nytki on pankit jo ja tilataan ruokii enemmän suora kotiovelle.” –X1

”Kaks kanavaa televisiossa ja sekin mustavalkosena ja käytiin kävelemäl painamas ne ykkönen ja kakkonen ja tiettyyn aikaan tuli.” –X2

X1 kokee sukupolvien välillä paljon eroja. Hän tuo esille sen, miten ennen arki hoidettiin yhdessä perheenä ja perheet olivat pieniä yhteisöjä, jotka toimivat yhdessä. Asioita tehtiin myös enemmän itse omin käsin. Apuvälineet ovat nykyään helpottamassa asioita ja ihmiset hoitavat arjen askareet nopeasti ja yksin tai pyydetään apua ulkopuolelta, kuten siivouspalveluja. X2 tuo esille vanhempien sukupolvien arvostuksen erilaisiin arjen taitoihin. Vanhemmat arvostavat perinteisiä arjen taitoja ja pitävät hyveenä erilaisia asioita, kuten säästäväisyyttä ja terveyttä. Esimerkiksi tietotekniikkaan liittyvät arjen taidot eivät kuitenkaan ole suuressa arvostuksessa vanhempien keskuudessa. Hän kokee nuorempien sukupolvien olevan kiinnostuneempia ympäristöstään suuremmassa mittakaavassa kuin vanhempien. Nuoremmat ovat kiinnostuneempia esimerkiksi matkustelusta. Kuitenkin hän ajattelee nuorempien myös ihannoivan vanhempien sukupolvien taitoja esimerkiksi käsitöissä ja ruoanlaitossa.

”Ennen tehtiin paljon enemmän itse ja perheenä. Perheet teki yhteisönä asioita ja muita, nyt joku tekee enemmän yksilönä.” –X1

”Semmonen maailman kokonaisuus, et nää vanhempien kiinnostuksen kohteet on paljon suppeammalla alueella, ei niin ylikansallisia ja maailmaa syleileviä.” –X2

5.2.3 Y-sukupolvi

Haastattelusta ilmeni, että molemmat haastateltavat, Y1 ja Y2, kokevat arjen taitojen olevan kodin töitä, ruoanlaittoa ja siivoamista. Y1 mainitsi myös arjen taitojen olevan arjesta selviytymistä, esimerkiksi ymmärrystä siitä, miten vaihtaa lamppu. Y2 mukaan arjen taidot ovat kotitöihin liittyviä ideoita, joita lähdetään kokeilemaan. Hän piti arjen taitona myös joustavuutta ja luovuutta: sitä, että pystyy luovimaan, jos totuttuihin tapoihin tulee poikkeus.

”No... Ruoanlaitto ja kodin sellasii töitä et osaa vaihtaa lamput ja tiedät mitä teet jos tulee joku valot sammuu keittiöst kokonaa... semmosia. Selviytyy arjesta.” –Y1

”No sellasta just ettei mee heti sormi suuhun, jos tulee joku tavallaan niihin totuttuihin tapoihin joku poikkeus . Et varmasti jokaisella on omat arjen taidot. Ne voi olla niinku mitä vaan mut ehkä se, et olis jotain joustavuutta siinä, et niinku on niin kun jotain ideoita, et mitä mä lähen nyt kokeilemaan. Semmosia.” –Y2

Molemmat Y-sukupolven henkilöt kokevat omien arjen taitojen olevan hyvät. Y1 kokee pärjäävänsä arjessa yksinkin, ilman miestä ja perhettä. Tämän hän perustelee sillä, että hän osaa vaihtaa sulakkeet, tehdä ruokaa ja metsästää sekä sienestää. Myös Y2 kokee hallitsevansa myös hyvät arjen taidot. Hän pärjää itsenäisesti hyvin ja pystyy tekemään muun muassa monipuolisesti ruokaa. Y2 kokee myös hyväksi arjen taidoksi ymmärryksen siitä, miksi esimerkiksi pitää siivota.

Arjessa ja elämässä selviytymiseen tarvitaan molempien haastateltavien mielestä ruoanlaittotaitoa. Molemmat kertovat tekevänsä ruokaa päivittäin, sekä hoitavansa lapsia ja siivoavansa. Y1:n päivittäin tarvittava taito on myös ymmärrys erilaisista asioista. Näitä päivittäisiä asioita on esimerkiksi ymmärrys ruoka-aineiden, kuten maidon, alkuperästä. Y1 pyrkii ajattelemaan arjen taidot siltä kannalta, miten hän selviäisi ja hankkisi ravintonsa, jos hänet pudotettaisiin keskelle metsää. Y1:lle tärkeät arjen taidot ovat elämässä selviytymisen taidot. Y2 mielestä tärkeimmät taidot elämässä selviytymiseen on ruoanlaiton lisäksi siivoaminen ja itsestä ja taloudesta huolehtiminen. Itsestä huolehtimiseen kuuluvat oma terveys ja taito ymmärtää ja ajatella terveyttä ja taloudenhallintaa myös pidemmällä aikavälillä. Näiden asioiden laiminlyönnillä on seurauksia.

”No mun mielestä ruoanlaitto edelleen. Ja ehkä se et ymmärtää niinku ymmärtää periaattees et mistä maito tulee ja tietää oikeesti sienii, tietää oikeesti et jos sä meet metsään et mitä sä voit syödä siellä ja mitä et.” – Y1

”Ja just itsestä huolehtiminen nii siihen just se oma terveys kuuluu aikalailla, et osaa vähän nähdä pidemmälle vaikka terveyden ja talouden hoitamisen niinku sitä ajatellen, et jos se jää hoitamatta nii mitä siit sit seuraa, että se ei tuu sit niinku yllätyksenä.” –Y2

Arjen taidot on opittu kotoa. Y1 on oppinut arjen taidot, etenkin elämästä selviytymisen taidot, isältään. Y2 on syntynyt suureen perheeseen, joten hän kokee oppineensa paljon omilta vanhemmiltaan. Y2 perheessä on ollut tapana jo lapsena tehdä paljon arkisia asioita yhdessä ja vanhemmat ovat vaatineet lasten osallistumista arjen askareisiin. Y2:n oma mielenkiinto on myös vaikuttanut kotona puuhailuun, kuten kokkailuun.

Y1 kokee, että hänen tulisi olla itsenäisempi. Hänellä on ajatus siitä, että osa töistä kuuluu miehille, vaikka hän pystyisi itsekin ne hoitamaan. Hän kokee, että esimerkiksi auton huolto. Hän kokee, että autoon liittyvät asiat ovat niin sanotusti ”miesten töitä” kun taas naisille kuuluu kodin ja lasten hoito. Y2 pitäisi hallita paremmin taloudenhoito. Taloutta olisi hyvä miettiä niin, että aina olisi pieni hätävara säästössä. Hänen pitäisi myös omasta mielestään olla suunnitelmallisempi, mikä näkyisi terveellisessä syömisessä sekä talouden tasapainossa.

”Siis kyl mä osaan, mä tiedän, ja mä oon tehnytkin sen monta kertaa, jos se ei ehdi, mut sit taas jotenki mä koen sen ehkä enemmän miehen työnä hoitaa mun autoo.” –Y1

”No kyl mä sanoisin et tota vieläkin paremmin vois tota taloutta miettiä silt kannalta, et ei tekis niitä turhia ostoksia ja semmonen et kuitenkin olis se sellanen hätävara ja pystyi vaikka säästämään ettei tyytyis siihen et no nyt mä sain säästettyä et nyt mä voin ostella vaa et jotain sellasta järkevöitymistä siin taloudessa, et tota. Et se on yks. Ja sit just ehkä semmonen mä en tiedä mä en ehkä ikinä saavuta sitä, et se on vaan luonteessa, et mä teen sitä mikä tulee mieleen niinku suunnitelmallisuus nii olis kyl yks niinku esim ruokaostoksissa et tulis syötyä järkevämmin ja varmasti myös taloudellisemmin jos sen suunnittelis etukäteen, et mult se vähän uupuu et suunnittelisin ja toteuttaisin sen mukaan.” –Y2

Molempien haastateltavien arjen taidot ovat muuttuneet elämän aikana. Y1 pyrkii kehittämään itseään koko ajan arjen taitojen suhteen. Jos hän löytää itsestään puolen, jota hän ei vielä osaa, hän kehittää tätä puolta itsessään. Esimerkiksi Y1:n mielestä äidin tulee osata ommella ja virkata, joten hän opetteli virkkaamaan, kutomaan ja ompelemaan äidiksi tullessaan. Y2 taas kokee, että talouden hallintaan on tullut muutosta eniten parisuhteen myötä. Y2 kokee myös opiskeluajan olleen epäsäännöllistä elämää – silloin

matkusteltiin paljon ja rahat kuluivat. Nyt hän käy säännöllisesti töissä, joten myös arkeen on tullut säännöllisyyttä niin rahankäytön kuin esimerkiksi siivouksen suhteen.

Y1 ja Y2 ajattelevat arjen taitojen olevan kymmenen vuoden päästä vieläkin enemmän tekniikkaan painottuvaa. Y1 vertaa arjen taitoja kymmenen vuotta taaksepäin. Silloin älypuhelimia ei vielä näkynyt kuin harvoilla, kun taas nykypäivänä pienet lapsetkin osaavat käyttää niitä. Y1 mukaan kymmenen vuoden päästä voidaan pitää tietokoneiden korjausta kotona perus arjen taitona, ilman asiaan kuuluvaa ammattitaitoa. Y2 on samaa mieltä, että arjen taidot menevät vieläkin enemmän nettiin kymmenen vuoden päästä. Y2 kokee, että netti on tuonut kaiken hyvin laajaksi, esimerkiksi tiedon ja palveluiden saannin, jolloin kaiken hallitseminen voi olla hankalampaa. Internetin hallitsevuus tuo haasteita arkeen, mutta se voi myös helpottaa esimerkiksi talouden hallintaa.

Molemmat Y-sukupolven haastateltavat kokevat, että sukupolvien välillä on eroa arjen taidoissa. Y1 mainitsee erona muun muassa kielten opetuksen. Y1 sanoo kuitenkin vanhempien sukupolvien osaavan käyttää tietokoneita ja puhelimia, mutta tieto ja ymmärrys niiden käytöstä on vähäistä johtuen siitä, että tietokoneiden käyttö suurimmaksi osaksi perustuu kielitaitoon. Y1 mielestä myös isovanhempien aikaan arjen taidot ovat olleet enemmän jaoteltu perheessä naisten ja miesten töiksi. Y2 mainitsee olevan itsestään selvää, että isovanhempien arjen taidot ovat olleet erilaiset kuin hänen. Isovanhemmat ovat osanneet maataloustöitä, joita hänen ei ole tarvinnut harjoitella. Y2:n mielestä myös ennen on pärjätty vähemmällä kuin nykyään. Y2:n mukaan ennen arki on pyörinyt hyvin ja nykyään ajatellaan liian laajasti asioista. Y2:n mukaan jokaisella sukupolvella on omat arjen taitonsa viitaten siihen, että hänen sukupolvelleen esimerkiksi laskun maksaminen netissä on helppoa, kun taas vanhemmalle sukupolvelle se voi olla haastavaa.

”Kyl siis, mun vanhemmat esimerkiks nii vaiks isäki on käyttäny tietokoneita ja puhelimii töissä. Nii ei sekä niist oikeestaa tiedä. Mut sittaas toisaalt heil ei ollu sellasta kielten opetusta mitä meillä, et mun mielest tietokoneenki käyttö perustuu paljon siihen englannin kieleen.” –Y1

”No.. Tuntuu et itsestään selvää on se et isovanhemmat on osannut maataloustöitä ja tämmösii mitä ei tänä päivänä osata, vaiks olis mielenkiintoo nii ei vaan oo niitä taitoja kun ei oo niitä tarvinnut tai päässyt

harjoittelemaan. Ja just mä uskon et ennen on jotenki pärjätty tosi paljon vähemmällä ja koettu et se riittää ja tavallaan se arki on pyöriny ihan hyvin et nykyään ajatellaan vähän laajasti et tavallaan se vähän saattaa levähtää se pakka...” –Y2

Y-sukupolvelta kysyttäessä mitä tahtoisit välittää muille sukupolville, molemmat vastasivat haluavansa välittää perehtymisen ja opettelun taidon. Y1 kokee, että nuoremmat ovat liikaa puhelimien ääressä. Hänen mukaansa nuorilta puuttuu yleinen taito, miten esimerkiksi keitetään perunat. Y1:n mielestä kaikkien tulisi kehittää itseänsä mahdollisimman paljon ja opetella uusia asioita. Y2 taas kokee, että itse koettu asia opettaa eniten. Y2 myös mainitsee, että vanhemmilta ihmisiltä kannattaa ottaa neuvoja vastaan, sillä he ovat ”kolhut kokeneet” jo aiemmin.

”No mun mielestä tuntuu et nykyään nuoremmat, mä kuulostan tosi mammalta kun mä sanon tän. Mut mun mielestä nuoremmat on liikaa niinku puhelinten ääressä. Et tosi monelt puuttuu se yleinen taito et miten keitetään esimerkiks perunat. Et kyl mun mielest pitäis tota yrittää kehittää itteensä mahdollisimman paljon. Ja opetella uusia asioita. Vaiks osais kaikki asiat sinne päin, mut kunhan osais ja tietäis sen perusidean.” –Y1

”No mm. Kyl se ehkä kaikkes muussa se et itse koettu asia opettaa eniten, et luottaa kyl osaa jos vaan on halua oppia jotakin saattaa jännittää vaik itsenäistyminen ja muu mut kyl myös se et on huomannu et kyl noilta vanhemmilta kannattaa ottaa neuvoja vastaan et he on jo ne kolhut kokenut et he tietää et tulee ehkä talous isompana mieleen et he niinku osaa antaa siihen ne varottavat esimerkit mitkä saattaa kuulostaa nuorempana aika ärsyttävältä mut et heil kyl niinku on vankka kokemus monesta asiasta niin niin just se et vanhemmilta kannattaa ottaa vinkkiä.” –Y2

5.2.4 Z-sukupolvi

Z-sukupolvelle arjen taidot ovat taitoja, jotka liittyvät normaaliin arkeen ja arjen hallintaan. Z1 sanoo arjen taitojen olevan sellaisia taitoja, joita käytetään jokapäiväisessä arjessa tai taitoja, jotka liittyvät normaaliin arkeen. Z2 taas ajattelee, että arjen taidot ovat

sellaisia taitoja, jotka auttavat hallitsemaan omaa arkea ja sen sujumista. Z2 sanoo konkreettisiksi arjen taidoiksi ruoanlaiton, vaatehuollon, taloudesta huolehtimisen ja kaupassakäynnin. Arjen taitoja Z1 kokee olevan myös kokkaaminen ja siivoaminen. Hän mainitsee myös vuorovaikutus- sekä opiskelukyvyyt. Myös käsityötaidot ovat hänelle arjen taitoja.

”Sellasii taitoi mitä käytetään melkein jokapäiväses arjes tai sit sellasii jotka niinku liittyy normaaliin arjen elämään.” –Z1

”Aa mä ajattelen et ne on semmosia et pärjää arjessa, osaa niinku hallita sitä omaa arkea ja sen sujumista.” –Z2

Ruoanlaitto oli molemmille haastateltavilla tärkein elämässä selviytymisen taito. Z1 pitää kokkaustaitoa ja siivoamista tärkeinä, mutta ei pakollisina taitoina. Z1 myös mainitsee käyttävänsä päivittäin vuorovaikutustaitoja sekä opiskelijana opiskelutaitoja. Z2 taas mainitsee tärkeiksi taidoiksi talouden hallitsemisen etenkin pitkällä aikavälillä. Z2 sanoo ruoanlaiton olevan sellainen taito, jota ilman ei ihminen pärjää. Z1 mielestä tärkeä arjen taito elämässä selviytymiseen on myös muuntautumiskyky. Hänen mielestään ihmisen pitää pystyä muuntautumaan esimerkiksi sen suhteen, mitä kohti hän on elämässään menossa. Z1 korostaa vuorovaikutustaitojen olevan kuitenkin tärkein taito myös yhteiskunnassa selviytymisen kannalta. Vuorovaikutustaidot ovat hänen mielestään ainoa taito, joka jotenkin liittyy kaikkeen.

”Mmmm, vuorovaikutus on aika hyvä, se nyt on melkee joka asias. Mut se et osaa myös muuntautuu siihen et sä et pysy siin yhes tietys tavallaan sinässä kokoaika et, sä pystyt kans muuntautuu siihen et miten mitä sä teet mihin sä meet ja missä sä oot. Ööhm, kokkaamistaito on varmaan aika järkevä, mut ei se ehkä pakollinen oo mut se on aika järkevä. Ööhm siivoaminen varmaan kans olis ihan järkevä, mut ei sekää oo pakollinen.” –Z1

”Ehkä tämmönen niinku talouden hallitseminen on mulle mun mielestä ehkä tärkein niinku pitkällä aikavälillä ajateltuna.” –Z2

Arjen taidot on opittu omasta perheestä. Z1 kokee, että arjen taidot on opittu vanhemmilta ja tuttavilta, jotka ovat osa hänen omaa sosiaalista piiriä. Myös koulu on opettanut Z1

arjen taitoja, sekä hän on itse oppinut niitä. Z2 taas kokee oppineensa taitoja lähinnä vanhemmilta ja isovanhemmilta, mutta myös yksin asuvana ympäristö on pakottanut oppimaan asioita. Z2:lle itse opittuja taitoja on talouden hallinta.

Z1 kokee, että siivoaminen on taito, joka pitäisi hallita arjessa paremmin. Lisäksi Z1 haluaisi oppia paremmin sosiaalisia taitoja, kuten miten kaverisuhteiden luominen onnistuu. Lisäksi hän haluaisi hallita ja osata paremmin erilaisia käsityötaitoja sekä ruoanlaittoa. Z2 kokee talouden olevan asia, joka pitäisi hallita paremmin arjessa. Hän mainitsee etenkin laskujen maksamisen sekä budjetoinnin. Z2 sanoo niiden olevan sellaisia taitoja, joita ei koulussa opetettu, eikä vanhemmilta saanut tarpeeksi tietoa, miten taloutta hoidetaan.

”Siivoaminen [naurua], luulen et se on melkee kaikil, mut kuitenkin. Ääöhm, mä haluaisin ehkä oppia paremmin mun sosiaalisitaitoja, kun se et mä osaan keskustella hyvin sillai niinku virallisesti eri ihmisten kanssa, mut sit kun mun pitäis luoda niinku kaverisuhteita tai niinku muita niin se on mulle niinku hyvin hankalaa. Koska mä oon aina ollu sellanen yksinäinen erakko jossain kulmas yleensä [naurua]. Ööm, käsitaidollisia taitoja ainakin voi..Mä ite tykkään kans tosi paljon käsitaidoist ja muista jaaaaa... Kokkaaminen on aina kivaa.” –Z1

”Noo just toi talous, et osais maksaa laskut ja osais budjetoida et kun niit ei nimenomaan oo mulle opetettu, niit ei koulus opetettu niit ei tullu vanhemmilta niinku tarpeeks semmost tietoo et ne pitää osata . nii se.” –Z2

Molemmat Z1 ja Z2 kokee, että arjen taidot ovat ehtineet muuttua elämän aikana. Z1 sanoo aikuistumisen tuoneen tarpeen osata hoitaa omaa asuntoa. Myös tavaroiden entisöinti ja omien vaatteiden muokkaaminen on Z1:lle tullut tutuksi aikuistuessa. Taka-ajatuksena on, että ei tarvitsisi ostaa uusia vaatteita jatkuvasti. Myös ruoanlaittoon on tullut muutosta elämän aikana. Z1 on pitänyt opetella laittamaan ruokaa vain yhdelle henkilölle sekä miettimään mitä raaka-aineita käyttää ja mistä niitä hankkii. Z2 kokee kehittyneensä arjen taidoissa. Z2 on joutunut opettelemaan erilaisia asioita, joita vanhemmat tekivät. Z2 kertoo, että esimerkiksi kaupassa käynti ja ruoanlaitto on ollut aiemminkin hallussa, mutta niiden hallitseminen on tullut kokonaisvaltaisemmaksi.

Z1 sanoo arjen taitojen olevan kymmenen vuoden päästä enemmän teknologiaan liittyviä. Samalla kuitenkin Z1 kokee, että myös vanhat käytänteet ja taidot ovat alkaneet kiinnostamaan nuorempia. Hän uskoo, että teknologiaa tulevaisuudessa hyödynnetään niin, että tehdään vanhoja asioita uudella tavalla. Z2 uskoo arjen taitojen olevan kymmenen vuoden päästä hyvin samanlaisia kuin nykyään, mutta teknologia lisääntyy ja pitää osata hallita ja ymmärtää paremmin erilaisia älylaitteita. Z1 uskoo arjen taitojen muuttuneen kymmenen vuoden aikana teknologiseen suuntaan. Hänen mielestään on keksitty paljon uusia asioita, jotka ovat menneet niin hyvään kuin huonoon suuntaan. Z1 tarkoittaa sitä, että paljon on hävinnyt hyviä taitoja ja paljon huonoja taitoja on tullut tilalle. Z1 tarkentaa ”hyvien vanhanaikaisten taitojen” hävinneen. Z2 taas ei koe, että asiat olisivat kymmenessä vuodessa kauheasti muuttuneet, ainoastaan tekniikka ja älylaitteet ovat tulleet tärkeämmäksi osaksi arkea, esimerkiksi laskujen maksamisen ja pankkiasioinnin osalta. Z2 kokee, että kymmenessä vuodessa ne on pitänyt oppia, mutta tulevaisuudessa niiden tulee olla vieläkin paremmin hallussa.

”Ainakin paljon teknologiaan liittyy, ku kokoajan mennään sinnepäin kuitenkin kokoajan, mut mä luulen et nykyään tosi paljon niinku nuoret ja muut on alkanu kiinnostuu enemmän niist tavallaan vanhanaikasist menetelmist et niinku mä oon nähny et paljon mattopuit käytetään et mein koulus on esimerkiks mattopuut ja se on ollu kiva et ne on meil ihan vapaas käytös, et saadaan tehdä räsymattoi ja muita. [Aika kiva – niin on] Nii on, ja se on kiva et se on semmone pieni nurkka mitä saa tehdä aina jos haluaa jos on hyppytunti ja muuta niin se on paljon sitä teknologiaa mut luulen et sitä teknologiaa kans hyödynnetään niinku et otetaan vanhoi asioit sillee uudel tavalla.” –Z1

”No 10 vuotta on kuitenkin niinku taaksepäin nii ei oo muuttunu nii paljoo maailma, tähän päivään mennessä, mut kuitenkin se tekniikka älylaitteet tämmöset on tullu nyt jo ne esim. laskujen maksamisessa, pankkiasioimisessa nii ne on nyt jo pitäny oppii, mut se tulee kehittyä nii se pitää tulevaisuudes olla enemmän hallussa.” –Z2

Arjen taidoissa molemmat Z-sukupolven edustajat kokevat olevan eroja muiden sukupolvien välillä. Z1 kokee teknologian olevan suurin ero sukupolvien välillä. Hän myös mainitsee hänen äidilleen tärkeimmäksi arjen taidoksi siivoamisen, joka ei ole

hänelle itselleen ihan niin tärkeää. Z2 on sitä mieltä, että eroja on ehdottomasti sukupolvien välillä. Z2 kokee maailman muuttuneen paljon isovanhempien ja hänen välillään. Hänen mielestään maailmaan on tullut paljon lisää ja ihmiset ovat muuttaneet enemmän kaupunkeihin, joten myös arjen taidot ovat muuttuneet. Z2 kertoo maailman muuttuneen siinä suhteessa, että maailmaan on tullut paljon lisää asioita, joita ei ole ennen ollut olemassakaan. Z2 kertoo isovanhempiensa osanneen kotitalouteen liittyviä asioita enemmän jo hänen ikäisenä kuin mitä hän nyt osaa. Z2 käyttää esimerkkinä isoäidin mankeloivan lakanoita, mitä hän taas ei itse osaisi tehdä. Hän toki myös kertoo osaavansa teknologiaan liittyviä taitoja paremmin kuin isovanhempansa. Teknologiaan liittyvillä taidoilla hän tarkoittaa esimerkiksi laskujen maksamista älylaitteilla sekä sosiaalisten suhteiden ylläpitämistä sosiaalisessa mediassa.

”No teknologia on varmaan se yks iso klassinen mikä siin tulee. Öööhm mä en muista mun isovanhemmist enää hirveesti mut jos mä vertaan niinku enemmän mitä mä muistan menneisyydest tai mitä mä vertaan vaiks mun omiin vanhempiin, mun isä on jo täl hetkel kuuskymment niin sen voi melkee luokitella sinne isovanhemman ikään. Mut tota no just tietenki se teknologia on yks iso mut siel on just se et mun äitil on isompi asia just se siivoaminen, se on sil tosi tärkeetä, mulle se ei oo ihan niin tarkkaa, mitä se hänelle on.”
–Z1

”No must tuntuu et mun mummi se sil on tommonen kotitalous puoli ollu aina paremmin ihan niinku munki ikäsenä ollu paremmin hallinnassa, kun mitä mul on nyt. Mut mul on taas ehkä tän ikäsenä ehkä sit just noi teknilliset taidot mitä tarvitaan myös, niin paremmin hallinnassa.” –Z2

Z1 haluaisi välittää muille sukupolville toiveen, ettei arjen taitojen opetteleminen olisi vain yksin opettelemista, vaan arjen taitoja myös jaettaisiin muille. Hänestä martat jakavat hienosti normaaleja arjen taitoja eteenpäin. Z1 kokee, että arjen taitoja voi jakaa enemmänkin muille. Z2 taas haluaa välittää muille sukupolville, että teknologia pitäisi hallita huomattavasti paremmin. Hänestä teknilliset taidot olisivat hyvä osata, sillä esimerkiksi hänen isovanhempansa elävät vielä useamman vuosikymmenen ja tekniikka tulee kehittymään siinä ajassa paljon.

” Se et niit normi arjen taitoja kans jaettais muille, se et se ei olis pelkästään niinku yksin opitaan, et aina pystyis opettaa muille koska mun mielest se on kaikist kivoin et on jotain ja sit just martat tekee tosi hienosti et jakaa niit normaalei arjen taitoi eteenpäin, se on mun mielest tosi kiinnostavaa, mun mielest sitä taitoo voi jakaa enemmänkin ja muille ja tällast.” –Z1

”No ehkä just sitä että pitäis mun mielestä pitäis niinkun tai olis erittäin hyvä osata sitä teknillistä taitoo huomattavasti enemmän koska neki tulee viel esim mun isovanhemmat on sen verran nuorii viel kuitenkin et ne tulee elää viel parikymmentä et ja se tekniikka tulee kehitty sii vaihees iha älyttömästi et niitten pitäis oppii hallitsee se huomattavasti paremmin, ku mitä ne nyt tällä hetkellä osaa tehdä. Samoin mun vanhempienki , nekä ei osaa sitä viel nii hyvin mitä mun mielest olis tarve varsinki tulevaisuudes osata.” –Z2

5.3 Arjen taidot

Haastatteluluiden perusteella voidaan todeta, että arjen taidot ovat taitoja, jotka helpottavat arjen kulkua ja oman elämän hallintaa. Kaikki haastateltavat toivat esille arjen taitojen vaikutuksen elämässä selviytymiseen. Tällaisia taitoja ovat käytännön jokapäiväiset taidot. Päivittäisinä tärkeinä arjen taitoina pidettiin ruoanlaittoa ja siivousta. BB-sukupolvi oli ainut sukupolvi, joka ei maininnut raha-asioista huolehtimisesta oleellisena taitona. Perheestä ja lähimmäisistä huolehtiminen oli myös tärkeä osa arjessa selviytymistä: tämän toi esille BB-, X-, ja Y-sukupolvi. Lasten hoito oli osa arjen taitoja Y- ja X-sukupolvilla. Myös BB-sukupolvi piti lasten kasvattamista merkittävänä osana arkea.

Tärkeimpinä arjen taitoina pidettiin sosiaalisia ja psyykkisiä taitoja. Ne tulivat esille Y-sukupolvea lukuun ottamatta kaikilla haastateltavilla. Sosiaalisina taitoina pidettiin ihmissuhde- ja vuorovaikutusosaamista. Psyykkisinä taitoina taas haastateltavat pitivät ymmärrystä, miksi pitää esimerkiksi harrastaa liikuntaa tai pitää yllä ystävyysuhteita. Psyykkisinä taitoina pidettiin myös oma-aloitteisuutta, haaveilua ja haaveiden toteuttamista, asioista selvää ottamista ja ymmärrystä syy- ja seuraussuhteista. Haastateltavien mukaan ne ovat iso osa jokapäiväistä elämää. Itsestä huolehtiminen oli myös osa arjen taitoja BB- ja Y-sukupolvilla.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

6.1 Johtopäätökset

Tässä luvussa esitellään johtopäätökset suhteessa tutkimuksen tuloksiin ja teoreettiseen osuuteen. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää mitä ovat arjen taidot eri sukupolvilla ja eroavatko ne sukupolvien välillä.

Ensimmäisenä tutkimuskysymyksenä oli *“Mitä arjen taidot ovat?”*. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että arjen taidot ovat erilaisia taitoja kotiin ja perheeseen liittyen. Arjen taidot ovat konkreettisia taitoja sekä erilaisia taitoja, jotka liittyvät hyvinvointiin. Tutkimuksen tulosten perusteella konkreettisiksi arjen taidoiksi voidaan luokitella ruoanlaitto, kodin kunnossapito ja siivous, lapsista ja itsestä huolehtiminen sekä taloudesta huolehtiminen. Aikaisemmissa tutkimuksissa mainitaan arjen toiminnallisuuden liittyvän perheen rutiinitöihin, joita ovat pyykkien pesu, ruoanlaitto, lasten kasvatus sekä kodin viihtyvyys (Felski 2000, 30; Jokinen 2005, 14).

Arjen taidoiksi eri sukupolvet mainitsivat myös erilaiset hyvinvointiin liittyvät taidot sekä sosiaaliset taidot. Hyvinvointiin liittyvillä taidoilla tarkoitetaan taitoa ymmärtää ja osata hoitaa omaa hyvinvointia, olla oma-aloitteinen sekä ymmärtää arjessa tarvittavia syy- ja seuraussuhteita. Sosiaalisilla taidoilla tarkoitetaan erilaisten ihmissuhdetaitojen ylläpitoa sekä vuorovaikutustaitoja. Aikaisempien tutkimuksien mukaan arjen hallinnalla on yhteys hyvinvointiin. Jos arjen hallinnassa on puutteita, voi arjen kokeminen näkyä ahdistuksena, väsymyksenä ja tuskastumisena. Toimivan arjen kannalta on tärkeää pitää huolta hyvinvointiin liittyvistä perusrutiineista, kuten nukkumisesta, ulkoilusta, liikunnasta ja ruoasta. (Korvela 2014, 102; Heinilä 2007, 2.) Tuloksista ilmenee, että arjessa tarvittavat taidot ovat tärkeitä myös yhteiskunnallisella tasolla. Sukupolvi Z huomautti arjen taitojen merkityksen olevan yhteydessä suoraan yhteiskunnassa pärjäämiseen. Ilman arjen taitoja ja arjen hallintaa, on riski syrjäytyä yhteiskunnasta.

Taloudenhoito ja vuorovaikutustaidot ovat vakiinnuttaneet enemmän paikkaansa tämän päivän arjen taidoissa. Kestilän, Kauppilan ja Karvosen (2015, 118) artikkelissa nuorten arjenhallinnan sisällöistä usein esille nousee arkirutiineista selviämisen lisäksi myös talouden hallinta ja erilaiset terveyteen liittyvät asiat. Näin myös tämän tutkimuksen

tuloksien perusteella nuorimmat sukupolvet Z ja Y pitivät talouden hallintaa arjen taitona. Myös opetussuunnitelman perusteet 2014 on maininnut arjen taitojen olevan elämässä selviytymisen taitoja, jonka mukaan arjen taitoja ovat myös oman talouden hallinta sekä kuluttaminen (OPS 2014, 100).

Seuraavaksi tarkastellaan tutkimuskysymystä *“Millaiset käsitykset ja kokemukset eri sukupolvilla on arjen taidoista?”*. Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että käsitykset ja kokemukset arjen taidoista eri sukupolvilla ovat lähes samankaltaiset keskenään. Eri sukupolvien välillä saattoi ilmetä eroja yksittäisten taitojen osalta. Kaikille sukupolville arjen taidot olivat taitoja, joilla selviydytään elämässä eteenpäin. Lisäksi voimme todeta, että jokainen sukupolvi kokee oppineensa arjen taitoja omasta perhepiiristä niin vanhempien toimintatavoista, isovanhemmilta tai muista sosiaalisista piireistä.

BB-sukupolvelle kotiin liittyvät arjen taidot, kuten kodin siisteys, pyykinpesu ja ruoanlaitto, olivat enemmän itsestään selviä arjessa tarvittavia taitoja kuin muille sukupolville. Eroavaisuutena muihin sukupolviin BB-sukupolvi piti käsitöiden tekemistä tärkeämpänä arjen taitona kuin muut sukupolvet. Aikaisempien tutkimuksien (Pöllänen & Kröger 2000) mukaan arjen taidot on ennen määritelty vahvasti käsityö-nimikkeen alle. Käsityön merkitys yhteiskunnassa on ollut suurempi ja kädentaidot osana arkea (Vuorela 1977, 523; Heikkinen 1996). Voidaankin siis olettaa, että tästä syystä BB-sukupolvi piti käden taitoja merkityksellisimpiä taitoina arjessa kuin muut sukupolvet.

Vaikka sukupuolittaiset erot ovat kaventuneet, myös aikaisemmissa tutkimuksissa mainittiin naisten vastuulla olevan toistuvat kotitaloustyöt. Miesten vastuulle usein luokitellaan kotiin liittyvät korjaustyöt, kaupassa käynti sekä puutarhatyöt. (Pääkkönen 2019.) Tutkimuksen tulosten mukaan toinen Y-sukupolven edustajista mainitsi heillä toteutuvan malli, jossa nainen hoitaa kodin ja perheen, ja mies hoitaa autoihin liittyvät asiat ja korjaus- ja rakennustyöt.

Aikaisempien tutkimusten mukaan arki vaatii omasta hyvinvoinnista huolehtimista. Lisäksi Tilastotieteiden vapaa-aikatutkimuksessa on selvitetty kotitöiden olevan joskus myös huvia ja harrastusta. (Korvela 2014, 102; Pääkkönen 2019.) Lisäksi BB-sukupolvea kuvailtiin ensimmäiseksi sukupolveksi, joka pystyi lasten muutettua kotoaan pois nauttimaan harrastuksista ja uusista kokemuksista (Marketing Teacher 2014).

BB-sukupolvi vanhimpana sukupolvena piti oman terveyden ja hyvinvoinnin ylläpitoa tärkeämpänä, kuin muut sukupolvet. Heille oli oman hyvinvoinnin kannalta tärkeää saada harrastaa. Heistä oli lisäksi tärkeää ymmärtää pitää huolta omasta hyvinvoinnista siten, että ymmärtää lähteä liikkumaan ja toimimaan oman jaksamisen ehdoilla. Tutkimuksen tulosten perusteella BB-sukupolvi piti myös tärkeänä ihmissuhteiden ja harrastusten ylläpitoa.

Aikaisemmissa tutkimuksissa mainittiin, että arjen taitoja pitää päivittää ja ylläpitää osaamista sekä opetella uusia taitoja (Miikkulainen 2012, 3). Tutkimusten tuloksista voimme päätellä, että kotiin liittyvät arjen taidot opetellaan pikkuhiljaa itsenäistymisen myötä. Z- ja Y-sukupolvi ovat sukupolvia, jotka opettelevat vielä arjen rakentumista itsenäisesti ja perheen kanssa. Y-sukupolven ollessa 23–43-vuotiaita heille perheen perustaminen ja perhearjen pyörittämisen opettelu on ajankohtaista. Jokinen (2005, 9–10, 46–47) huomauttaa aikaisemmissa tutkimuksissaan, että arki useimmiten liitetään perheeseen ja vanhemmuuteen, mutta muillakin kuin perheellisillä voi olla arkea. Z-sukupolvi vasta itsenäistyy lapsuudenkodista omilleen ja aloittaa oman arjen rakentamisen. Nämä nuoremmat sukupolvet kokevat arjen olevan taitoja, joita pitää jatkuvasti kehittää ja opetella.

X-sukupolvi on vanhin väestöryhmä, jolle tietokoneet ja internetin käyttö on lähes yhtä tavanomaista kuin nuoremmille Y- ja Z-sukupolville. He ovat saaneet ensikosketuksen tietokoneisiin vasta lukiossa tai sen jälkeen. (Tabscott 2009, 29; Fourhooks 2015.) Aikaisemmat tutkimukset osoittavat, että melkein jokaisesta kodista löytyy jo kotitöitä ja arkea helpottavaa teknologiaa, kuten pesukone tai imuri, ja teknologia saa kodin ja muun maailman rajan häilymään (Jokinen 2005, 28). Tutkimuksen tuloksista esille nouseekin arjen taitojen muutokset vuosien aikana. Arkea helpottavia tekijöitä on eri sukupolville tullut tavalliseen arkeen, kuten kuivausrumpu, verkkopankissa maksaminen ynnä muu sellainen. Aikaisempien tutkimusten mukaan arjen taidot vaihtelevat ajan ja elinolosuhteiden mukaan, ja ilman teknologista tietokoneosaamista arki voikin olla hankalampaa kuin ennen (Miikkulainen 2012, 3).

Jokaisen sukupolven mielestä arjen taitoja pitää kehittää jatkuvasti sekä ylläpitää ja opetella uusia taitoja. Kaikki sukupolvet kokivat arjen taitojen olevan tulevaisuudessa enemmän teknologiapainotteista, mikä vaatii jatkuvan kehityksen mukana pysymistä ja uuden opettelua. Tuloksista voidaan todeta, että teknologiaa arvostetaan arjen taitona,

mutta teknologia aiheuttaa myös ristiriitaisia tuntemuksia. Nuorin sukupolvi Z toivookin muiden sukupolvien hallitsevan tekniikan paremmin kuin mitä nyt osaavat, sillä teknologia tulee kehittymään arjen apuvälineeksi enemmän tulevaisuudessa. Y-sukupolvi taas kokee teknologian olevan arkea hankaloittava tekijä arjen hallinnan osalta, mutta myös helpottava. Teknologian käyttöä pitääkin osata kontrolloida ja muistaa sen tarpeenmukaisuus. Vanhemmat sukupolvet, X- sekä BB-sukupolvi, toivoisivat, että nuoremmat sukupolvet olisivat vähemmän puhelimien ja älylaitteiden ääressä ja panostaisivat yhteisöllisyyteen ja yhteiseen aikaan arjessa.

Unicef ja Unesco ovat jakaneet arjen taidot pienempiin osioihin, kuten ongelmanratkaisutaitoihin, kriittisen ajattelun taitoon, sosiaalisiin taitoihin ja tunteiden käsittelyyn (Miikkulainen 2012, 3). Tutkimusten tulosten perusteella myös eri sukupolvien kokemus arjen taidoista vastaa aiempaa tutkimusta. Tutkimuksen tulosten mukaan jokainen sukupolvi pitää sosiaalisia taitoja tärkeinä arjen taitoina, joiden avulla pidetään huolta henkisestä hyvinvoinnista ylläpitämällä sosiaalisia suhteita. Vuorovaikutustaidot ovat myös kytköksissä käytännön tasoon, kuten virastoasioiden tai töiden hoitamiseen. X-sukupolvi mainitsi arjen taidoiksi myös tunnetaidot. Tunnetaidot ovat taitoja, joita ei opita toisen opettamana vaan opetellaan itse, kuten muitakin arjen taitoja. Myös kriittisen ajattelun taito nousi tuloksista esille, etenkin Y-sukupolvella. Y-sukupolvelle ominaista onkin taito osata kyseenalaistaa tietoa (Vesterinen 2011, 123).

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että arjen taidoilla on merkitystä jokaiselle sukupolvelle. Aiempien tutkimuksien mukaan arjen taidot vaikuttavat niin omaan kuin toistenkin hyvinvointiin, terveyteen ja turvallisuuteen. Lisäksi arki on usein toistoa ja kaaoksen hallintaa, mikä muodostaa rytmiä, joka muodostaa turvallisuutta. Arjen hallinnalla on merkitystä yksilön hyvinvointiin. (OPS 2014, 100; Heinilä 2007, 2.) Tämä näkyi myös tuloksissa. Haastateltavat kokivat arjentaitojen helpottavan arkea ja omaa hyvinvointia, mikä lisää arjentaitojen merkitystä.

Tutkimuksen tulosten mukaan voidaan todeta, että jokaiselle sukupolvelle arjen taitojen merkitys on elämästä selviytyminen. Arjen taidoilla oli merkitystä sukupolville myös arjen hallinnan osalta. Arjen taidot rytmittävät arkea sekä vaikuttavat elämänlaatuun huomattavasti. Arjen taidot ovat taitoa toimia ja edistää oman arjen hallintaa, siten että tietää miten arkea hallitaan ja tiedostaa seuraukset, jos arkea ei hallitse. Arjen taidoilla oli merkitystä myös jokaiselle sukupolvelle henkisen jaksamisen kannalta.

X-sukupolvelle arjen taidoilla oli merkitystä myös perheen ja lasten kasvatuksen kannalta. Arjen taitojen merkitys heille oli elämässä pärjäämisen lisäksi kasvattaa omista lapsista yhteiskuntakelpoisia ihmisiä. Y-sukupolvelle on tärkeää, että pärjää arjessa itse, eikä ole riippuvainen muista ihmisistä.

Tämän tutkimuksen tulosten perusteella voidaan tehdä johtopäätös, että arjen taitojen merkityksellä ei ole suurta eroa sukupolvien välillä. Tuloksista ilmenee, että arjen taidot ovat samankaltaisia, mutta vaihtelevat elinolosuhteiden ja aikakauden mukaan. Aikaisempia tutkimuksia ja tämän tutkimuksen tuloksia verratessa voidaan tehdä johtopäätös, että teknologia on ottamassa omaa asemaansa arjen taidoissa. Tutkimuksen tulosten mukaan teknologinen osaaminen tulee olemaan tulevaisuudessa välttämättömyys ja on osittain jo tämän päivän arjessa. Jokainen sukupolvi pitää arjen taitoja merkityksellisinä omassa arjessaan ja arjen hallinnassa.

6.2 Tutkimuksen laadun arviointi

Kun puhutaan tutkimuksen laadusta, nousee esille kaksi käsitettä: reliabelius ja validius (Hirsjärvi & Hurme 2010, 186). Reliaabeliudella tarkoitetaan mittaustulosten toistettavuutta. Sitä voidaan kuvata useammalla tavalla. Esimerkiksi siten, että tutkittaessa samaa henkilöä saadaan kahdella eri tutkimuskerralla sama tulos tai jos kaksi tutkijaa pääsee samaan tulokseen. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 186; Hirsjärvi ym. 2007, 226.)

Validiudella tarkoitetaan tutkimusmenetelmän toimivuutta mitata juuri sitä, mitä on tarkoituskin mitata. Validiutta voidaan mitata eri näkökulmista. Tällöin puhutaan ennustevalidiudesta, tutkimusasetelmavalidiudesta ja rakennevalidiudesta. (Hirsjärvi ym. 2007, 227.) Kvalitatiivisessa tutkimuksessa reliabelius ja validius jakavat erilaisia mielipiteitä. Holstein ja Gubrium (Hirsjärvi ym. 2007, Holstein & Gubrium 1995, 9 mukaan) ovat päätyneet haastattelututkimuksen osalta siihen, että kaikki ihmistä ja kulttuuria koskevat tutkimukset ovat ainutlaatuisia, eikä niitä voida yleistää. Tällöin luotettavuuden ja pätevyyden arvioinnit ovat turhia (Hirsjärvi ym. 2007, 227).

Edellisessä kappaleessa kuvattujen termien hylkääminen kvalitatiivisessa tutkimuksessa ei silti tarkoita sitä, että tutkimuksen voisi toteuttaa miten tahansa. Tutkimuksen on aina pyrittävä tuomaan esille tutkittavat käsitykset mahdollisimman hyvin. Tässä pitää ottaa huomioon tutkijan vaikutukset saatavaan tietoon. Tutkijan on pystyttävä dokumentoimaan saatava tieto mahdollisimman tarkasti ja totuudenmukaisesti. Kvalitatiivista aineistoa analysoitaessa voidaan puhua reliabiliudesta, kun tarkastellaan aineiston laatua. Tällöin termi koskee tutkijan toimintaa. Onko kaikki aineisto otettu huomioon? Onko tiedot litteroitu oikein? Tulosten on heijastettava mahdollisimman totuudenmukaisesti haastateltavien ajatusmaailmaa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 188-189.)

Valiuden toteamisen sijaan kvalitatiivisessa tutkimuksessa voidaan käyttää triangulaatiota. Triangulaatiossa saatuja tietoja, vertaillaan muista lähteistä saatuihin tietoihin. Kun tieto on vahvistettu muista lähteistä, voidaan todeta, että tieto ja tulos on vahvistettu. Tämän tutkimuksen rajoitteena oli, että ei ollut mahdollista käyttää muita lähteitä. On kuitenkin otettava huomioon, että ihmisten kokemukset ja käsitykset vaihtelevat samastakin kohteesta ja aiheesta melko lyhyenkin ajan sisällä. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 189.)

Haastattelututkimuksessa laatua tulisi tarkkailla tutkimuksen teon eri vaiheissa. Etukäteen laatuun voidaan vaikuttaa hyvän haastattelurungon rakentamisella. Haastattelukoulutus on myös iso osa laatua. Tämä on tärkeää varsinkin, jos tutkimuksessa on useampia haastattelijointa. Mitä suurempi määrä tutkijoita ja haastattelijointa sitä suurempi on haastattelijointa johtuvien virheiden määrä. Toisaalta uskottavuutta tukee riippumattomuus yhden haastattelevan tutkijan vaikuttamisesta haastateltavaan, sillä haastattelut toteutettiin kahden tutkijan läsnä ollessa, mitä voidaan pitää myös tutkijatriangulaationa. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 184.)

Haastattelukoulutus lisää myös haastattelijointen uskoa itseensä haastattelutilanteessa. Haastatteluiden teknisestä välineistöstä huolehtiminen ja testaaminen lisäävät myös tutkimuksen laatua. (Hirsjärvi & Hurme 2010, 184.) Teemahaastattelussa tulisi tutkijan olla hyvin perillä tutkittavasta joukosta ja haastateltavia tulisi olla mahdollisimman paljon (Hirsjärvi & Hurme 1991, 129–130). Haastateltavien valinnassa täytyy olla tarkkana. On punnittava, mikä joukko vastaa parhaiten tutkimuksen ongelmaa. (Hirsjärvi

& Hurme 1991, 130.) Tutkimuksen laatuun vaikuttaa haastatteluiden litterointi. Mitä enemmän haastateltavia, sitä epätarkemmin litteroinnit yleensä suoritetaan. Kun haastatteluja ei pureta sanatarkasti, on paras jatkokäsittelijä haastatteliija itse. Tällöin tutkija tuntee aineiston hyvin ja tietää mitkä asiat tulee mainita kirjoitetussa tekstissä. (Hirsjärvi & Hurme 1991, 130.)

Laadullisessa tutkimuksessa luotettavuutta parantaa tutkijan tarkka selonteko tutkimuksen eri vaiheista. Aineiston tuottamisen vaiheet ja olosuhteet tulisi kertoa mahdollisimman selvästi ja totuudenmukaisesti. (Hirsjärvi ym. 2007, 227.)

Tässä tutkimuksessa haastateltiin kahdeksaa henkilöä. Haastateltavat ottivat yhteyttä meihin ilmoituksen kautta. Tuloksiin saattaa vaikuttaa haastateltavien oma kiinnostus tulla mukaan tutkimukseen. Voimme olettaa, että haastateltavat olivat kiinnostuneita arjen taidoista halutessaan tulla haastateltaviksi, mikä saattaa vinouttaa tuloksia.

Esitestasimme haastattelun 84-vuotiaalla naisella, jolla ei ollut ennakkotietoa tutkimuksestamme. Haastateltava valikoitui esitestaukseen oman halukkuutensa vuoksi. Iän puolesta hän ei voinut osallistua tutkimukseen, joten ehdotimme hänelle esihaastattelun toteutusta, joka kävi hänelle. Esihaastattelun perusteella poistimme yhden kysymyksen ja yhdistimme kaksi kysymystä. Lisäsimme myös yhteen kysymykseen pohjustuksen. Testauksen jälkeen keskustelimme haastattelusta ja kysymystenasettelusta esihaastateltavan kanssa. Tällöin saimme tietoa kysymysten ymmärrettävyydestä ja selkeydestä.

Haastattelut suoritettiin Turun yliopiston tiloissa. Nauhoitimme haastattelut haastateltavien luvalla. Nauhoitukset onnistuivat ilman ongelmia. Viidessä haastattelussa oli molemmat tutkijoista paikalla ja kolmessa haastattelussa tutkijoita oli paikalla vain toinen. Haastattelutilanteessa ollessa molemmat paikalla, sovimme ennen haastattelun alkua, kumpi tutkijoista on haastatteluvastuussa. Vuorottelimme haastatteluvastuita. Toinen tutkija osallistui haastatteluun esittämällä tarkentavia kysymyksiä tai kommentoimalla. Vastuussa oleva tutkija piti huolen siitä, että haastattelurunko käytiin läpi ja kertoi haastateltavalle alustavat tiedot haastattelusta ja tutkimuksesta. Emme halunneet antaa liikaa tietoa haastateltaville ennen haastattelua, sillä oletimme sen voivan

johdatella haastateltavia vastaamaan kysymyksiin meidän olettamuksien pohjalta. Kerroimme tarkemmin tutkimuksesta ja omista ajatuksistamme vasta haastattelun loputtua. Kysyimme tarkentavia vastauksia, jos koimme sen tarpeelliseksi, mutta emme esittäneet omia näkemyksiämme kesken haastattelun. Haastateltavat olivat puheliaita ja keskustelut etenivät sujuvasti. Haastateltavat vaikuttivat kiinnostuneilta aiheesta ja heillä oli sanottavaa aiheeseen. Haastatteluiden sujuvuutta saattoi heikentää vähäinen haastattelukokemuksemme.

Pyrimme litteroimaan haastattelut mahdollisimman nopeasti haastattelun pidon jälkeen, mikä lisää aineiston laatua (Hirsjärvi & Hurme 2010, 185). Koska haastateltavia oli suhteellisen vähän, litteroimme kaikki haastattelut sanatarkasti.

Aineisto koostuu kahdeksasta haastattelusta. Aineiston kokoon vaikutti tutkimuksen ajalliset resurssit ja työmäärä. Aineiston pieni koko ei anna mahdollisuuksia tilastollisiin yleistettävyyksiin tai eri ryhmien välisten tulosten vertailuun. Tämän takia päädyimme haastattelemaan vain naisia, jotta pystyimme tekemään syvällisempiä tulkintoja naisten kokemuksista arjen taidoissa.

6.3 Tutkimusetiikka

Tässä luvussa tarkastellaan tutkimusta tutkimuseettisestä näkökulmasta. Hyvä tutkimus edellyttää tutkijalta tieteellisten käytäntöjen tuntemista ja noudattamista. Tässä tutkimuksessa pyrittiin toimimaan mahdollisimman eettisesti. Hyviä eettisiä tapoja on yleinen huolellisuus ja tarkkuus tutkimustyössä sekä tarkkuus raportoinnissa. Hyviin eettisiin tapoihin kuuluu myös toisten tutkijoiden tekemän työn kunnioittaminen viittaamalla oikein lähteisiin. (Hirsjärvi ym. 2009, 23–24.)

Eettiset normit voidaan jakaa kolmeen näkökulmaan: itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen, vahingoittamisen välttäminen ja yksityisyyden kunnioittaminen ja suojaaminen. Itsemääräämisoikeuden kunnioittamisella tarkoitetaan tutkimukseen osallistumista vapaaehtoisesti. Tutkittaville annetaan riittävä tieto tutkimuksesta, toteuttajista sekä tutkimuksen käyttötarkoituksesta. (Kuula 2011, 61–62.) Tutkimuksemme noudattaa ensimmäistä eettistä näkökulmaa siten, että haastateltavia etsittiin avoimella ilmoituksella Facebook-ryhmästä. Ilmoituksessa on mainittu

tutkielman vapaaehtoisuus. Ilmoituksessa etsimme vapaaehtoisia eri-ikäisiä henkilöitä osallistumaan haastatteluun. Tässä vaiheessa ensimmäiset henkilöt ovat voineet jo kieltäytyä osallistumasta. Vapaaehtoisille osallistujille annettiin mahdollisuudeksi ottaa yhteyttä meihin tutkijoihin Facebook-profiilin kautta tai sähköpostitse. Osallistujilla oli mahdollisuus vielä yhteydenoton jälkeenkin kieltäytyä osallistumisesta. Yhteydenpidossa tutkittavien kanssa tutkittaville kerrottiin tarkempia tietoja tutkimuksesta, kuten aineiston äänityksestä ja siihen kuuluvista käytännöistä ja äänitteiden tarkoituksista ja säilyttämisestä. Tässä vaiheessa tutkittavilla oli mahdollisuus kieltäytyä tutkimuksesta. Yhteydenottojen jälkeen vastaajilla oli reilusti aikaa miettiä, haluavatko osallistua tutkimukseen, sillä suurin osa yhteydenotoista osui joulun aikaan, jolloin emme olleet yhteydessä vapaaehtoisiiin. Tutkittaville annettiin useampi vaihtoehtoaika osallistua haastatteluun sekä mahdollisuus itse ehdottaa aikaa. Näin tutkittavat saivat mahdollisuuden perua haastattelun ja mahdollisuuden osallistua haastatteluun itselle sopivaan aikaan.

Tutkittaville kerrottiin yhteydenotossa sekä tavatessa aineistonkeruun kertaluontoisuudesta sekä tutkimuksen osallistumisen vaatimasta ajasta. Haastatteluihin oli varattu aikaa noin tunnin verran, mutta todellisuudessa haastattelut veivät aikaa vain noin 15 minuuttia.

Tutkimuksemme ei ollut luonteeltaan arkaluontoinen, joten vahingon välttämisen näkökulma oli erittäin pieni. Vahingon välttämistä voidaan tarkastella fyysisestä, henkisestä, sosiaalisesta ja taloudellisesta näkökulmasta (Kuula 2011, 62). Suurimmat sosiaaliset vahingot olisivat olleet mahdollisia, mikäli aineisto olisi päätynyt väärin henkilöiden käsiin ja luettavaksi. Tutkimuksen aineistoa säilytettiin salasanasuojatuilla laitteilla. Se on ollut käytettävissä ainoastaan meille tutkijoille eikä kolmannet osapuolet ole päässeet tarkastelemaan aineistoa. Henkisen vahingon välttämisen näkökulmasta tärkeää tämän tutkimuksen kannalta oli, että jokaista haastateltavaa ja heidän keskustelujaan ja vastauksiaan kunnioitettiin. Haastattelutilanteessa kerroimme tutkimuksestamme, mutta emme kertoneet omista asenteista ja olettamuksistamme tutkimusaihetta kohtaan, jotta emme vaikuttaisi tutkittavaan, keskustelun kulkuun ja tutkimuksen sävyyn.

Yksityisyyden kunnioittamisen ja suojaamisen näkökulmalla tarkoitetaan sitä, että tutkittava määrittää itse, mitä tietoja hän itsestään tutkimuksen käyttöön luovuttaa. Lisäksi tutkimuksen aineisto on esitettävä siten, että tutkittavat henkilöt eivät ole tunnistettavissa tekstistä. (Kuula 2011, 64.) Olemme analysoineet aineiston niin, että loimme tutkittaville koodit sukupolvien mukaan sekä numeroimme ne (esim. BB1 tai Y2). Koodien avulla henkilöt pysyvät tunnistamattomina. Analyysiluvuissa olevat puheenvuorot on valittu niin, että niistä ei pysty päättämään haastateltavan henkilöllisyyttä. Toteutimme yksityisyyden kunnioittamisen näkökulmaa lisäksi siten, että emme missään vaiheessa tutkielmaa kerännyt haastateltavista enempää henkilökohtaisia tietoja kuin nimen, iän sekä asuinpaikkakunnan. Tutkittava on itse pystynyt vaikuttamaan haastattelutilanteessa siihen, mitä tietoja haluaa antaa haastattelun yhteydessä.

6.4 Pohdinta

Tutkimuksemme tavoitteena oli selvittää, mitä arjen taidot ovat ja millaisia kokemuksia ja käsityksiä eri sukupolvilla on arjen taidoista. Koimme saavuttaneemme tutkimuksen tavoitteen riittävän hyvin suhteessa maisterintutkielman laajuuteen, ja pystyimme vastaamaan tutkimuskysymyksiimme. Jotta olisimme saaneet laajemmin yleistettävän tuloksen, olisi otoskoko pitänyt suurentaa sekä haastatella niin miehiä että naisia. Vapaaehtoisia haastateltavia etsiessämme yhteydenottoja miehiltä ei tullut riittävää määrää, jotta vastauksia voisi luotettavasti yleistää sukupuolen näkökulmasta. Pienestä otoksesta ja sukupuolirajauksesta johtuen emme voi yleistää tuloksien kattavan kokonaisten sukupolvien käsityksiä ja kokemuksia. Pienestä otoksesta huolimatta saimme tutkimuskysymyksiimme tarvittavat vastaukset.

Aikaisempien tutkimuksien mukaan (Pääkkönen, 2019; Jokinen 2005, 32) sukupuolittaiset erot kotitöiden tekemisessä on kaventuneet. Tutkielmamme tuloksien perusteella pystymme vastaamaan naisten kotitöiden luonteesta, mutta miesten ja naisten rooli arjessa jää selvittämättä. Ainoastaan yksi vastaajista mainitsee kotona toteutuvan ”miesten ja naisten työt”. Tarkoituksemme ei ollut tutkia eroja miesten ja naisten välillä, vaan saada mahdollisimman kattava kuva siitä, mitä arjen taidot ovat. Ajatuksenamme

oli tutkia niin miehiä, kuin naisia ja sitä kautta selvittää myös sukupuolien välistä eroa. Koska haastateltavaksi hakeutui suurimmaksi osaksi vain naisia, emme pystyneet tekemään vertailua sukupuolten välillä. Haastatteluaineiston ollessa vain naisten käsityksiä ja kokemuksia, pohdimme tutkimuskysymyksen muuttamista käsityksiin ja kokemuksiin naisten osalta. Emme kuitenkaan kokeneet sitä tarpeelliseksi, sillä alkuperäinen ajatuksemme oli tutkia niin naisia kuin miehiä. Lisäksi, jos olisimme halunneet saada kattavamman tuloksen sukupuolten välisistä eroista, olisi otoskokoa pitänyt suurentaa huomattavasti.

Tutkimuksen aineistoa kerätessä haastattelurungossa oli muutamia puutteita ja turhia kysymyksiä. Lisäksi haastattelurungossa olisi voinut olla muutama kysymys enemmän, jotta olisimme saaneet luotua rennon ilmapiirin keskustella yleisesti asioista. Haastattelurungon mukaisesti kysyimme haastateltavilta taustatietoja, joiden tarkoituksena oli selvittää haastateltavan identiteettiä ja työhistoriaa. Näillä tiedoilla ei ollut tuloksiin tutkimuksen kannalta merkitystä. Puutteita haastattelurungossa oli muutama liian laaja ja tulkinnanvarainen kysymys. Rungon mukaisesti kysyimme yleisesti, mitä arjen taidot ovat sekä mitä haastateltava ajattelee omista arjen taidoista. Kysymys omista arjen taidoista tulkittiin helposti väärin siten, että vastaajat kertoivat ovatko omat arjen taidot mielestään hyvät vai huonot. Kysymyksen oli tarkoitus täsmentää, mitä ovat omassa arjessa käytettävät taidot. Aineiston mukaan kuitenkin kaikki kokivat arjen taidot hyväksi, joten voimme johtaa tästä päätelmän, että arki tuntuu haastateltaville helpolta ja arki sujuu hyvin. Pohdimme, hakeutuiko haastateltaviksi ainoastaan henkilöitä, jotka kokivat arjen taidot mielekkääksi aiheeksi. Koska haastateltavat olivat itse halunneet osallistua tutkimukseen, voidaan olettaa, että he kokevat arjen taidot tärkeäksi ja mielekkääksi aiheeksi ja siksi pitävät huolta myös omista arjen taidoistaan ja kokevat ne siksi hyväksi ja toimiviksi.

Huomasimme myös puutteen kysyttäessä arjen taitojen muutoksista. Kysyimme, onko arjen taidot muuttuneet kymmenen vuoden aikana, mitä arjen taidot ovat olleet kymmenen vuotta sitten tai päinvastoin mitä arjen taidot voivat olla kymmenen vuoden päästä. Tuloksia analysoidessa tuli ilmi, että kymmenen vuotta on liian lyhyt aika muutosten välillä. Vastaukset kysymyksiin eivät eronneet merkittävästi arjen taidoista tänä päivänä. Muutosten aikaväli olisi pitänyt olla enemmän tai kysymystä olisi pitänyt

täsmittää johonkin tiettyyn osa-alueeseen. Usein ohjasimmekin keskustelun esimerkiksi arjen taitojen muutoksiin isovanhempien ja kyseisen sukupolven välille.

Haastattelut sujuivat pääosin hyvin. Luotettavuutta voi heikentää haastattelujen lyhyt kesto. Osassa haastatteluista huomasi haastateltavien alkujännityksen ja sen myötä pyrimme rentouttamaan tilannetta mahdollisuuksien mukaan. Aineistoa olisi voinut kerätä pidemmällä keskustelulla tai kahdella haastattelukerralla, jolloin tutkijat ja tutkittava aihe olisi ollut tutumpia ja haastattelutilanne rennompi. Tällöin myös haastateltavilla olisi ollut aikaa pohtia itsenäisesti vastauksia ja kysymyksiä tutkijoille.

Tutkielman alkuvaiheessa pohdimme, millaisia vastauksia voimme saada kysyttäessä, mitä arjen taidot ovat. Uskoimme saavamme taitoja, jotka liittyvät kotiin, arjen hallintaan ja arjesta selviytymiseen. Haastatteluaineiston perusteella arjen taidot ovat edellä mainittuja taitoja, mutta sen lisäksi tuloksista nousi esille yllättävänä tekijänä sosiaaliset ja psyykkiset arjen taidot. Useimmat keskustelut, joita tutkimuksen aikana keskusteltiin eri ihmisten kanssa koskien arjen taitoja, eivät myöskään viittaneet psyykkisiin ja sosiaalisiin taitoihin. Voidaan olettaa, että olemme vaikuttaneet tutkimuksen ulkopuolisiin keskusteluihin omilla ajatuksillamme ja ennako-olettamuksillamme; arjen taitojen olevan vain konkreettisia kotiin liittyviä taitoja. Näin ollen oletimme tulosten olevan vahvemmin konkreettisia taitoja.

Ennako-olettamuksemme oli, että Z- ja Y-sukupolven arjen taidot olisivat heikompia kuin BB- tai X-sukupolvilla. Tämä kuitenkin ei tuloksien perusteella pitänyt paikkaansa. Z-sukupolven informantit kokivat arjen taidot yhtä tärkeiksi kuin muut vanhemmat sukupolvet ja he kokivat omat arjen taitonsa toimiviksi ja hyviksi. Tähän kuitenkin voi vaikuttaa tutkimuksen pieni otoskoko ja haastateltavien oma innostus lähteä mukaan tutkimukseen. Z-sukupolvi koki myös käsityöt tärkeiksi arjen taidoiksi ja toivat esille, miten tulevaisuudessa kaiken tietotekniikan rinnalle tarvitaan konkreettista käsillä tekemistä. Käsillä tekeminen oli myös tärkeää esineiden kunnossapidon kannalta. Ekologisuus oli Z-sukupolven informanteille tärkeä osa arkea. Oletimme myös, että nuoremmat vastaajat olisivat kokeneet erilaiset laitteet sekä tekniikan tärkeiksi osaksi arjen taitoja. Kuitenkin tärkeimmät arjen taidot myös nuorilla oli ruoanlaitto ja siivoaminen. He kuitenkin toivat esille, että vanhempien tulisi osata tietotekniikka

paremmin, sillä se tulee lisääntymään vuosien aikana ja esimerkiksi heidän vanhemmillaan on vielä useita vuosia elinaikaa jäljellä.

Teknologisten taitojen vähäinen mainitseminen arjen taitoina yllätti meidät. Tutkimuksen tekoon ryhdyttäessä, kuvittelimme teknologian ja erilaisten laitteiden tulevan vahvemmin esille kysyttäessä mitä arjen taidot ovat. Etenkin odotimme Z-sukupolven vastaavan arjen taidoiksi jotain taitoja, mitkä liittyisivät tekniikkaan ja teknologiaan. On mahdollista, että informantit vähätelivät teknologian merkitystä tai koki teknologian kuuluvan enemmän muihin taitoihin kuin arjen taitoihin. Teknologia ja sen kehitys mainittiin kuitenkin lähes jokaisen sukupolven kohdalla. Teknologiaa ja tekniset laitteet nähtiin ennemmin arjen helpottajina, kuin laitteina, jotka ovat väistämättä tunkeutuneet arkeen. Esimerkiksi X-sukupolvi mainitsi mikron ja kuivausrummun laitteiksi, jotka ovat heidän elinaikanaan tulleet helpottamaan arkea. Vaikka teknologia on tuonut arkea helpottavia laitteita, moni informanteista mainitsi teknologian liiallisesta käytöstä sekä käsityötaitojen katoamisesta. He korostivatkin sitä, että teknologian rinnalla pitäisi olla jotain konkreettista käsillä tekemistä, ja osa uskookin käsitöiden palaavan ihmisten suosioon.

Tutkimustulokset toivat esille arjen taitojen merkityksen arjen toimivuuteen ja sujuvuuteen. Tuloksia voidaan hyödyntää esimerkiksi ihmisten arjen parantamisessa, jos henkilöllä on vaikeuksia hyvinvoinnissa. Arjen taitoihin panostaminen parantaa arjen sujuvuutta, jolloin perusarjen pyörittämiseen vaadittava toiminta helpottuu ja tällöin jää voimavaroja muihin asioihin. Arjen taidoiksi koettiin myös käsityöt ja urheilu, jotka lisäävät henkisiä voimavaroja. Näihin panostaminen jo nuorella iällä voisi parantaa arjessa pärjäämistä. Tuloksista ilmeni myös arjen taitojen jakaminen ja opettaminen muille esimerkiksi Martta-toiminnan kautta. Tätä toimintaa voisi kehittää ja lisätä. Kotitalous on oppiaineena lähinnä arjen taitoja ja niiden opettelemista. Kotitalous on yleisesti ollut suosittu valinnaisaine peruskoulussa, mistä voisi päätellä, että oppilaat ovat kiinnostuneita kurssin sisällöstä. Voisiko arjen taitoja kehittää ja lisätä esimerkiksi tuomalla kyseinen oppiaine myös lukioon? Oppiaine voisi tällöin sisältää esimerkiksi talouden ylläpitoon vaadittavia taitoja, kuten laskujen maksaminen tai veroilmoitusten tekeminen.

6.5 Jatkotutkimusehdotukset

Tässä tutkimuksessa rajattiin tutkimus naisten käsityksiin ja kokemuksiin arjen taidoista. Olisi relevanttia antaa ääni myös miehille ja muunsukupuolisille ja selvittää kaikkien sukupuolten näkemyksiä ja kokemuksia arjen taidoista. Tämän tutkimuksen pienen otannan takia, on mahdotonta muodostaa yleistettävää tietoa siitä, mitä ovat arjen taidot eri sukupolvilla. Jotta saisi yleistettävää tietoa arjen taidoista, tutkimus voitaisiin toteuttaa koko Suomen laajuisena. Tällöin saataisiin laajemmin tietoa esimerkiksi paikkakuntakohtaisista eroista arjen taidoissa. Näin saataisiin selville myös, onko kaupungissa asuvalla ja maaseudulla asuvalla eroa arjen taidoissa.

Kuitenkin tämän tutkimuksen myötä muodostettiin käsitys siitä, mitä arjen taidot ovat ja miten ne eroavat eri sukupolvilla. Aineistosta kävi ilmi, että arjen taidot ovat kehittyneet vasta opiskeluelämän loputtua tai lapsuudenkodista muutettua. Lisäksi aineistosta nousi esiin, että perheen perustaminen myös muovasi arkea rutinoituneemmaksi. Meidän mielestämme olisi mielenkiintoista selvittää tarkemmin: milloin arjen taidot alkavat kehittyä, milloin ne nähdään tärkeänä osana elämää ja mitkä ovat tekijät, jotka vaikuttavat arjen muodostumiseen.

Arjen taitoja voisi tutkia useasta eri näkökulmasta. Esimerkiksi perheen merkityksestä arjen taitoihin ja syrjäytymisen näkökulmasta. Arjen taitoja voisi tutkia perheellisten ja perheettömien näkökulmasta ja vertailla, onko perheellisillä ja yksin elävillä eroja arjen taidoissa. Hoitaako yksinelävä kaikki arjessa tarvittavat taidot itse, vai hankkiiko enemmän ulkopuolista apua, kuin pariskunnat? Lisäksi mielenkiintoista olisi selvittää laajemmin, onko kotitalouksissa nähtävissä eroja miesten ja naisten välillä ja onko miehillä ja naisilla edelleen tietyt roolit kotitöiden parissa ja mitkä ne roolit ovat. Samalla voisi pohtia, mitä jos pariskunta on samaa sukupuolta.

Syrjäytyneiden kokemuksia arjen taidoista olisi myös kiinnostavaa selvittää. Aineistosta nousi esille huoli, että ilman arjessa tarvittavia taitoja on riski jäädä yhteiskunnan ulkopuolelle. Tämän väitteen myötä voisi tutkia, onko arjen taidoilla ja syrjäytymisellä yhteyttä. Onko yhteiskunnasta syrjäytyneillä henkilöillä omasta mielestään riittävät arjen taidot oman arjen pyörittämiseen. Myös olisi mielenkiintoista tietää mistä johtuu, ettei kaikki ihmiset omaa hyviä arjen taitoja.

LÄHTEET

Anttila, P. 2007. Taidon taitaminen. Teoksessa Kotila, H., Mutanen, A., & Volanen, M-V. Taidon tieto. Helsinki: Edita Prima Oy.

Arjen teknologiat. 2017. Kotitalouden hyödykkeitä ja turhakkeita. Viitattu 4.3.2020. Saatavilla os. <http://arjenteknologiat.utu.fi/2017/04/10/kotitalouden-hyodykkeitä-ja-turhakkeita/>

Arsenault, Paul M. 2004. Validating generational differences: A legitimate diversity and leadership issue. Emerald Group Publishing Limited. Leadership & Organization Development Journal, Vol. 25 Iss: 2, pp.124 – 141

Beckett, F. 2010. What Did the Baby Boomers Ever Do for Us? London: Biteback.

Binkley, M., Erstad, O., Herman, J., Raizen, S., Ripley, M., Miller-Ricci, M. & Rumble, M. 2012. Defining twenty-first century skills. Teoksessa P. Griffin, B. McGraw & E. Care (toim.) Assessment and teaching of 21st century skills (s. 17–66). New York: Springer

Bristow, J. 2015. Baby Boomers and Generational Conflict. UK: Palgrave Mcmillan.

Eskola, J. 2010. Laadullisen tutkimuksen juhannustaiat. Teoksessa J. Aaltola & R. Valli (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. 3. uudistettu ja täydennetty painos. Jyväskylä: PS-kustannus.

Ezpinoza, C. & Ukleja, M. 2016. Managing the Millennials: Discover the Core Competencies for Fourhooks. 2015. The Generation Guide - Millennials, Gen X, Y, Z and Baby Boomers. Viitattu 20.9.2019. Saatavilla os. <http://fourhooks.com/marketing/the-generation-guide-millennials-gen-x-y-z-and-baby-boomers-art5910718593/>

Fourhooks. 2015. The Generation Guide - Millennials, Gen X, Y, Z and Baby Boomers. Viitattu 20.9.2019. Saatavilla os. <http://fourhooks.com/marketing/the-generation-guide-millennials-gen-x-y-z-and-baby-boomers-art5910718593/>

Friesner, T. 2014. The Six Living Generations in America. Marketing Teacher.com. Viitattu 20.9.2019. Saatavilla os. <https://www.marketingteacher.com/the-six-living-generations-in-america/>. Managing Today's Workforce. New Jersey: John Wiley & Sons, Incorporated.

Felski, R. 2000. The Rise of the Creative Class and How It's Transforming Work, Life, Community and Everyday Life. New York: Basic Books.

Felski, R. 2000. The Invention of Everyday Life. New Formations. A Journal of Culture/Theory/Politics 39, s. 15–31. Saatavilla os. <http://people.virginia.edu/~rf6d/felski.the-inventionof-everyday-life.pdf> Viitattu 18.11.2019.

Glass, A. 2007. Understanding generational differences for competitive success. Industrial and Commercial Training 39. 2 (2007): 98–103.

Haveri, S. 2015. Eläytymismenetelmä nuorten itsenäistymisen tulkkina. Sosiaalilääketieteellinen aikakauslehti, 2015: 52 324–333. Saatavilla os. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/232660/El_ytymistarinat_nuorten_itsen_istymisen_tulkkina.pdf?sequence=1

Heikkinen, K. 1996. Käsitteet arjen taiteena. Elektroloristi 1 (4).

Heinänen, S. 2007. Käsitteet ja taide. Teoksessa Kotila, H., Mutanen, A., & Volanen, M. V. Taidon tieto. Helsinki: Edita Prima Oy.

Heinilä, H. 2007. Kotitaloustaidon ulottuvuuksia. Analyysi kotitaloustaidoista eksistentiaalis-hermeneuttisen fenomenologian valossa. Kotitalous- ja käsitteetieteiden laitoksen julkaisuja. Helsinki: Yliopistopaino.

Helenius, J. Korhonen, U. & Mäkelä, M. 2017. Mun elämä – Ohjausmateriaalia erityisopetukseen. Opetushallitus. Helsinki: Next Print Oy.

Heller, A. 1984. *Everyday life*. London, Boston, Melbourne, Henley: Routledge & Kegan Paul (alkuteos 1970)

Helsingin sanomat. 2019. Kotityöt jakautuvat naisille miesten tajuamatta - Helsingiläispari jakaa työt tasan: "Excel on nostanut tyytyväisyyttäni enemmän kuin kosinta". Viitattu 24.10.2019. Saatavilla os. <https://www.hs.fi/kotimaa/art-2000006279527.html>

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 1991. *Teemahaastattelu*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S. & Hurme, H. 2000/2008/2010. *Tutkimushaastattelu: Teemahaastattelun teoria ja käytäntö*. Helsinki: Yliopistopaino.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 1997/2007/2009. *Tutki ja Kirjoita*. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Hoikkala, T. 2008 *Suuret ikäluokat ja työ*. Teoksessa Purhonen, S. Hoikkala, T. & Roos, J.P. *Kenen sukupolveen kuulut?* Tampere: Esa Print Oy.

Häkkinen, A. & Salasuo, M. 2015. *Sukupolvet ja hyvä elämä*. Teoksessa Myllyniemi, S. *Arjen jäljillä - Nuorisobarometri 2015*. Grano Multiprint Oy.

Jarva, V. 2009. *Maailma tuppautuu kotiin - Kuluttajakasvatuksen uudet haasteet*. Teoksessa Janhonen-Abreuquah, H. *Kodin Arki*. Helsinki: Yliopistopaino.

Jokinen, E. 2005. *Aikuisen arki*. Helsinki: Gaudeamus.

Järvensivu, A. 2014. *BB-X-Y, Mutta miksi?* Teoksessa Järvensivu, A. Nikkanen, R. & Syrjä, S. *Työelämän sukupolvet*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Järvensivu, A. 2014. *Sukupolvet ja avain kokemukset*. Teoksessa Järvensivu, A. Nikkanen, R. & Syrjä, S. *Työelämän sukupolvet*. Tampere: Tampereen Yliopistopaino Oy.

Kestilä, L., Kauppinen, T. M. & Karvonen, S. 2015. Lapsuuden elinolojen yhteys arjenhallintaan nuorilla aikuisilla. Teoksessa Myllyniemi, S. Arjen jäljillä - Nuorisobarometri 2015. Grano Multiprint Oy.

Korvela, P. 2003. Yhdessä ja erikseen: perheenjäsenten kotona olemisen dynamiikka. STAKES tutkimuksia 130. Saarijärvi: Gummerus Kirjapaino Oy.

Korvela, P. 2014. Ajelehtivasta arjesta arjen rakentamiseen – arjen kokonaisuuden rakentaminen peruskoulun kotitalousopetuksessa. Teoksessa Kuusisaari & Käyhkö. Tutki, kehitä, kehity: Kotitalous yhteiskunnallisena oppiaineena. Helsinki: Books on Demand.

Korvela, P. & Tuomi-Gröhn, T. 2014. Arjen rakentuminen ja rytmit elämän käännekohdissa. Teoksen tausta ja tutkimustehtävät. Teoksessa P. Korvela & T. Tuomi-Gröhn (toim.), Arjen rakentuminen ja rytmit perhe-elämän käännekohdissa (s. 10–31). Kuluttajakeskuksen kirjoja 9. Helsinki: Kuluttajatutkimuskeskus.

Krok, S. 2009. Hyviä äitejä ja arjen pärjääjiä. Yksinhuoltajia marginaalissa. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön tutkimuksen laitos. Tampereen yliopistopaino Oy. Saatavilla os. <https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/66494/978-951-44-7783-6.pdf?sequence=1>. Viitattu 18.11.2019.

Kuula, A. 2011. Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys. Tampere: Vastapaino.

Matikainen, J. 2015. "Uusi mediasukupolvi?". Aikuiskasvatus 35: 3, s. 164-176

Martat. 2019. Ihan jees -arki hanke. Viitattu 16.10.2019. Saatavilla os. <https://www.martat.fi/blogit/tutustu-ihan-jees-arki-hankkeeseen/>

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino Oy.

Miikkulainen, L. 2012. Arjen taidot - tietopankki. Materiaalia rikoksista tuomittujen arjessa selviytymisen ja elämäntilanteen edistämiseen. Viitattu 24.10.2019. Saatavilla os. https://www.rikosseuraamus.fi/material/attachments/rise/julkaisut-muut/6Cr4qakak/Arjen_taidot_-_tietopankki_2012.pdf

MTV. 2018. Lapset eivät enää osaa pidellä kynää kädessä – asiantuntijan mukaan syynä iPadit ja muu teknologia. Viitattu 29.1.2019. Saatavilla os. <https://www.mtvuutiset.fi/artikkeli/lapset-eivat-ena-osaa-pidella-kynaa-kadessa-asiantuntijan-mukaan-syyna-ipadit-ja-muu-teknologia/6786064#gs.XENjLmfw>

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteet 2014. Opetus- ja kulttuuriministeriö.

Pihlas, N. 2015. Z-sukupolvi kyseenalaistaa ennakkoluulottomasti myös auktoriteetit. TAT. Viitattu 20.9.2019. Saatavilla os. <https://www.kunkoululoppuu.fi/uutiset/z-sukupolvi-kyseenalaistaa-ennakoluulottomasti-myos-auktoiteetit/>

Puttonen, M. 2012. Z luo uudet arvot. Uusin sukupolvi ei kasva kerskakulutukseen. Tiede. Viitattu 11.9.2019. Saatavilla os. https://www.tiede.fi/artikkeli/jutut/artikkelit/z_luo_uudet_arvot.

Pystyn.fi. 2018. #pystyn2018 kampanja. Viitattu 16.10.2019. Saatavilla os. <https://pystyn.fi/>

Pyöriä, P., Ojala. S. 2016. Nuorten työasenteet puntarissa - eroaako Y-sukupolvi edeltäjistään? Yhteiskuntapolitiikka 81 (2016):1. Viitattu 20.9.2019. Saatavilla os. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/130665/YP1601_pyoria.pdf?sequence=1&isAllowed=y

Pääkkönen, H. 2019. Kotityöt - rutiinia ja velvollisuutta. Tilastokeskus. Viitattu 30.10.2019. Saatavilla os. <https://www.stat.fi/tietotrendit/artikkelit/2019/kotityot-rutiinia-ja-velvollisuutta-vai-myos-huvia-ja-harrastusta/>

Pöllänen, S., Kröger, T. 2000. Käsitön erilaiset merkitykset opetuksen perustana. Viitattu 24.10.2019. Saatavilla os. <http://sokl.uef.fi/verkkojulkaisut/kipinat/PDFt/SPetTK2.pdf>

Saarikoski, L. 2014. Nyt tulee sukupolvi Z. Helsingin Sanomat. Viitattu 20.9.2019. Saatavilla os. <https://www.hs.fi/sunnuntai/art-2000002708432.html>

Siitonen, A. 2007. Taito ja tieto. Teoksessa Kotila, H., Mutanen, A., & Volanen, M V. Taidon tieto. Helsinki: Edita Prima Oy.

- Smith, W. S. 2006. Employers and the New Generation of Employees. Community College Journal Dec. 2005/Jan. 2006, 8–13.
- Suutarinen, M. 2011. Suomalaisten pörssiyritysten johdon näkemyksiä nuorten johtamisesta ja henkilöstönsä sosiaalisen median käytöstä. Teoksessa Vesterinen, P-L., Suutarinen, M. Y-sukupolvi työ(elämä)ssä. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Säntti, R., Säntti, P. 2011. Tiedosta, määrittele ja hyödyntä. Teoksessa Aaltonen, Ogbeide, T., Saastamoinen, P., Rainio, H. ja Vartiainen, T. Silmät auki sosiaaliseen mediaan. Helsinki: Tulevaisuusvaliokunta Eduskunta.
- Tapscott, D. 2009. Grown up digital. How the net generation is changing your world. New York: McGraw-Hill.
- Taloustaito. 2018. Seniorin pankkipalvelut - mistä käteistä, miten maksaa laskut? Viitattu 24.10.2019. Saatavilla os. <https://www.taloustaito.fi/Rahat/seniorin-pankkipalvelut-mista-kateista-miten-maksaa-laskut/#00242ef7>
- Tienari, J. & Piekkari, R. 2011. Z ja epäjohtaminen. Hämeenlinna: Kariston kirjapaino Oy.
- Tuomi-Gröhn, T. 2009. Kodin arki ja arjentaidot tutkimuskohteena. Teoksessa Janhonen-Abruquah, H. Kodin arki. Kotitalous- ja käsityötieteiden laitoksen julkaisuja 19. Helsinki: Yliopistopaino.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2013. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Vainio, M. 2012. Kodin hyvä arki – Arjentaitoja ja hyvää elämää. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.
- Vesterinen, P-L. 2011. Y-sukupolvi johdettavana. Teoksessa Vesterinen, P-L., Suutarinen, M. Y-sukupolvi työ(elämä)ssä. Vantaa: Hansaprint Oy.
- Vuorela, T. 1977. Suomalainen kansankulttuuri. WSOY:n graafiset laitokset: Porvoo
- Voogt, J., & Pareja-Roblin, N. 2010. 21st century skills: Discussion paper. Enschede, The Netherlands: University of Twente. Viitattu 12.2.2016.

http://archieff.kennisnet.nl/fileadmin/contentelementen/kennisnet/Bestanen_Fedd_o/21st-Century-Skills.pdf

YLE. 2014. Nuori aikuinen ei aina osaa käydä kaupassa – ”Turha ihmetellä”. Viitattu 29.1.2019. Saatavilla os. <https://yle.fi/uutiset/3-7450158>

LIITE 1 TEEMAHAASTATTELUN HAASTATTELURUNKO

Haastattelun teemat ja runko

Tausta

- Ikä, sukupuoli?
- Koulutustausta?
- Koetko olevasi identiteetiltä kaupunkilainen vai maaseutuhenkinen? Perustele.

Arjen taidot

- Mitä ajattelet arjen taitojen olevan?
- Mitä ajattelet omista arjen taidoista? Mitä ne ovat?

Omat arjen taidot

- Millaisia arjen taitoja käytät päivittäin?
- Mitkä on tärkeitä arjen taitoja elämässä selviytymiseen?
(- Mitä arjen taitoja ilman et pärjäisi elämässä?)
- Miten arjen taidot on opittu?
- Mikä on arjen taitojen merkitys?
- Mitä olisi pitänyt hallita paremmin arjessa?

Tulevaisuus tai ajatus muiden sukupolvien arjen taidoista?!

- Mitä arjen taidot voivat olla esim. 10 vuoden päästä?
- Onko omat arjen taidot muuttuneet elämäsi aikana?
- Onko sukupolvien välillä eroa arjen taidoissa?
- Mitä haluat välittää nuoremmille/muille sukupolville?